

Archivy a vzpomínkyhraničářů

číslo 2/2024

Žofín

Tentokrát opět zůstaneme v Novohradských horách a přeneseme se do prostoru bývalého loveckého zámku Žofína a jeho okolí, které je velmi pozoruhodné a je tam co objevovat. Než se dostaneme do samotného Žofína, stojí za připomínku, že v minulosti Novohradské hory byly známy výrobou skla různých druhů, od křišťálového až k hyalitovému sklu, které se velmi proslavilo a po smrti skelmistra se už to pravé hyalitové sklo nepodařilo vyrobit. V prostoru Žofína a okolí byly sklárny:

Pivonice - jedná se patrně o nejstarší doloženou sklárnu v Novohradských horách, založena 1558, vyráběla duté sklo a páteříky, což byly korálky různých barev a ty se používaly k výrobě růženců, sklárna zanikla krátce po 30.leté válce.

Lužnice-založeny 1673 a zanikly 1715.

Malýnský vrch-založeny 1757, sklárna vyráběla kvalitní sklo různých barev a to se vyváželo i do ciziny, měla svou vlastní stoupu na drcení křemene, kterého byl v okolí dostatek, zanikly 1795.

Javory-založeny 1764 a zanikly 1769.

Stříbrné Hutě-založeny 1772 sklářským mistrem Josefem Meyerem, tavilo se zde sklo velmi dobré kvality a byla zde zavedena brusírna skla, vyráběl se zde i olovnatý křišťál, po neprodloužení smlouvy v roce 1812 novohradským panstvím, Meyer spolu s některými blízkými skláři odešel na Šumavu do Vimperka, kde pokračoval ve výrobě kvalitního křišťálu, sklárny ve Stříbrných Hutích zanikly v roce 1881.

Skelné Hutě-založeny 1795 a byla zde pobočná výroba skla vybudovaná Meyerami, zanikly 1880.

Černé Údolí-založeny 1838, nahradily vyhaslou sklárnu Janovy Hutě a vyráběly především užitkové sklo, dělaly se zde i sklíčka do hodin, láhve, duté sklo i křišťál, sklárna byla proslavená výrobou hyalitového skla a u ní byla také brusírna skla, provoz sklárny byl ukončen v roce 1903.

V Novohradských horách byl k výrobě skla dostatek dřeva a taky křemene, které jsou hlavní suroviny při výrobě skla. Sklárny zanikají při vytěžení dřeva v okolí a z dalších existenčních důvodů.

Zdroj: publikace Za skrytými poklady Novohradska, vydala Novohradská občanská společnost v roce 2011.

Žofín a jeho historie:

Lovecký zámek Žofín nechal přestavět v letech 1852-1853 hrabě Georg Johan Buquoy nákladem 20.000 zlatých ze staré myslivny do trochu větších rozměrů. Zámek nazval Sofienschloss, což znamenalo Žofín a byl pojmenován podle své manželky Sofie Theresie.

Jednopatrová vila v alpském stylu, stála na půdorysu písmene H, bývala natřena hnědočervenou barvou a kryta světlou šindelovou střechou se čtyřhrannou věžičkou. Před vchodem na dvou pevných podstavcích z kamene a malty, leželi dva bílí kovoví jeleni vítající návštěvníky. K zámečku se přijíždělo od Černého Údolí udržovanou kaštanovou alejí. V roce 1867 byl zámek rekonstruován a ještě zvětšen. Objekt obýval správce s personálem a v době podzimních honů zde obývali návštěvníci a lovci. Posledním majitelem zámku byl Karl Georg Buquoy, který 30. 6.1938 přijal tehdy velmi významnou návštěvu, šéfa sudetských Němců Konráda Henleina, což mu pak velmi přitížilo po válce. Zámek byl vybaven loveckými, uměleckými předměty- trofeje zvěře, lovecké zbraně, obrazy, nábytek a množství skla z novohradských skláren. Erbovní sál zdobil rodokmen Buquoyů zobrazený do tvaru stromu. Po válce v roce 1945 byl zámek a panství Buquoyů zestátněno pro kolaboraci s Němci. Poté přišel do správy státních lesů a v části sídlila znovu obnovená Finanční stráž, která byla v roce 1948 zrušena. Zámek v roce 1950 převzal útvar SNB, lesní správa se přesídlila do sousedního

domku a v roce 1951 zde byla dislokována rota Pohraniční stráže. Ta zde pobývala do listopadu 1974, kdy se poté pohraničníci přestěhovali do nového objektu v nedalekém Černém Údolí. Po odchodu pohraničníků byl zámek vyklizen, uzamčen a pomalu začal chátrat. Nebylo pro něj využití. Potřebám pohraničníků nevyhovoval pro stísněné podmínky a lesní správa sídlila již v jiných objektech. Zámek se nacházel v hraničním pásmu a měl být tímto uchráněn. Jenže to občas nedalo některým nenechavcům, jak z řad pohraničníků, tak i lesákům, kteří si z něj potajmu odváželi při cestě kolem, hlavně dřevo- trámký, desky, které se daly ještě použít na stavbu a pak horší dřevo na topení. Následkem velkého sněhu na začátku roku 1980 se část střechy propadla a tak bylo rozhodnuto o jeho konci. V letním období došlo k jeho odstřelení a poté buldozer zámek srovnal se zemí. Dnes je toto místo zarostlé trávou, ohraničené, aby tam turisté neparkovali s auty, kterých do těchto míst v letním období přijíždí čím dál tím víc. Můžeme doufat, že toto místo zůstane uchráněné a nezačne se tam stavět nějaký obřadný hotelový komplex pro davy turistů ničící přírodu.

Zámek Žofín - dislokace rPS Žofín-padesátá léta. Foto archiv jc

Rok 1950:

Pro nově vznikající Pohraniční stráž byly vybírány místa, kde mají být dislokovány prvosledové rotý. Jedno takové místo mělo být v Terčí Vsi, ale pro velkou vzdálenost ke státní hranici došlo k přemístění do nedalekého Dolního Příbrání. Další vytipované místo budoucí pohraniční rotý mělo být ve Stříbrných Hutích, ale tam bylo téměř na státní hranici, a tak byla vybrána lokalita Žofín, který byl skoro ve středu střeženého úseku.

Osada Žofín, obec Terčí Ves je obydlena pouze zaměstnanci lesní správy a je umístěna v nezastavěném prostoru uprostřed lesů. Vzdálenost z rotý ke styku levého křídla úseku s rotou Šejby je 3.200 m a vzdálenost ke styku pravého úseku střežení s rotou Pohoří je 5.400 m. Vzdálenost k sousední pohraniční rotě Pohoří po cestě je 10.800 m a vzdálenost k sousední pohraniční rotě Šejby je po cestě 14.800 m. Vzdálenost ke Kaplickému praporu je po cestě 21.000 m.

Délka střeženého úseku rotý Žofín je 9.500 m a střežení je od HM IV/11-IV/26. To se pak během střežení v počátku roku 1951 změnilo od HM IV/14-IV/28.

Terén rotý Žofín je značně porostlý a kopcovitý. Od HM IV/26-IV/24 státní hranici tvoří les, od HM 24-IV/22 státní hranici tvoří potok, od HM IV/22-IV/17 státní hranici tvoří obora, která vede lesem až k HM IV/14, kde teče potok a dál průsek až k HM IV/11. Od HM IV/14-IV/15 se nachází močál s podmáčeným terénem a jinak po celé délce státní hranice je hustý les.

Lesní průseky se nachází z Černého Údolí přes Jelení Hřbet až k státní hranici k HM IV/26. Další lesní průsek vede ze Zlaté Ktíše k HM IV/23 a z Terčí Vsi přes Terčí Dvůr, Stříbrnou Huť až k HM IV/14.

V prostoru střežení se nacházejí osady-Stříbrná Huť, Skleněná Huť, Zlatá Ktíš a Žofín.

Rybníky- Geretheu-Huťský, Aiben-Tisový a Zlatá Ktíš.

Pravý úsek rotý až ke Stříbrným Hutím je zalesněný a kopcovitý. Jak na naší straně, tak i na Rakouské nevedou k státní hranici žádné přístupové cesty, mimo cesty z rakouského Joachimstahlu do Stříbrných Hutí, který je nejnebezpečnější prostorem rotý a skýtá nepříteli možnost použití k státní hranici dopravního prostředku. V prostoru od Stříbrných Hutí ke styku s rotou Pohoří je obora, která je ohraničena drátěným plotem od koty-825 až ke kotě-787, celkem 3.600 m. Proniknutí k nám v tomto prostoru je možno pouze po lesních cestách a průsecích. Terén je značně zarostlý a nepřehledný se značnými výškovými rozdíly. Orientační body pro nepřitele mohou být koty, malé nezastavěné a holé plochy a některé vyznačené průseky.

Vytýčení zakázaného pásma- na hranici styku s rotou Pohoří po silnici vedoucí z Janové Huti do Terčího Dvora přes kotu-867-k státní hranici je to 420 m, na průseku vedoucím od koty-921 na silnici vedoucí do Terčího Dvora je to k SH-1.500 m, dále severně na Skleněné Hutě- k SH-1.200 m, dál na rozcestí 3 Cest západně koty-802 je to k SH-1.000 m, odtud po lesní cestě, která vede do Terčí Huti přímo přes les 250 m na silnici vedoucí do Žofína přes kotu-796 je to k SH-450 m, dále po cestě až k průseku, který vede ke Zlaté Ktíši, to je k SH-1.350 m, dále po tomto průseku až do Zlaté Ktíše, k SH-1.600m, dále přímo přes les až k rohu průseku vedoucího přes státní hranice rotý Šejby, k SH-1.050 m.

Umístění pozorovatelů:

1-pozorovatelna je umístěna na okraji lesa nad Stříbrnou Hutí

2-pozorovatelna je umístěna na okraji lesa u rybníku v Terčí Huti

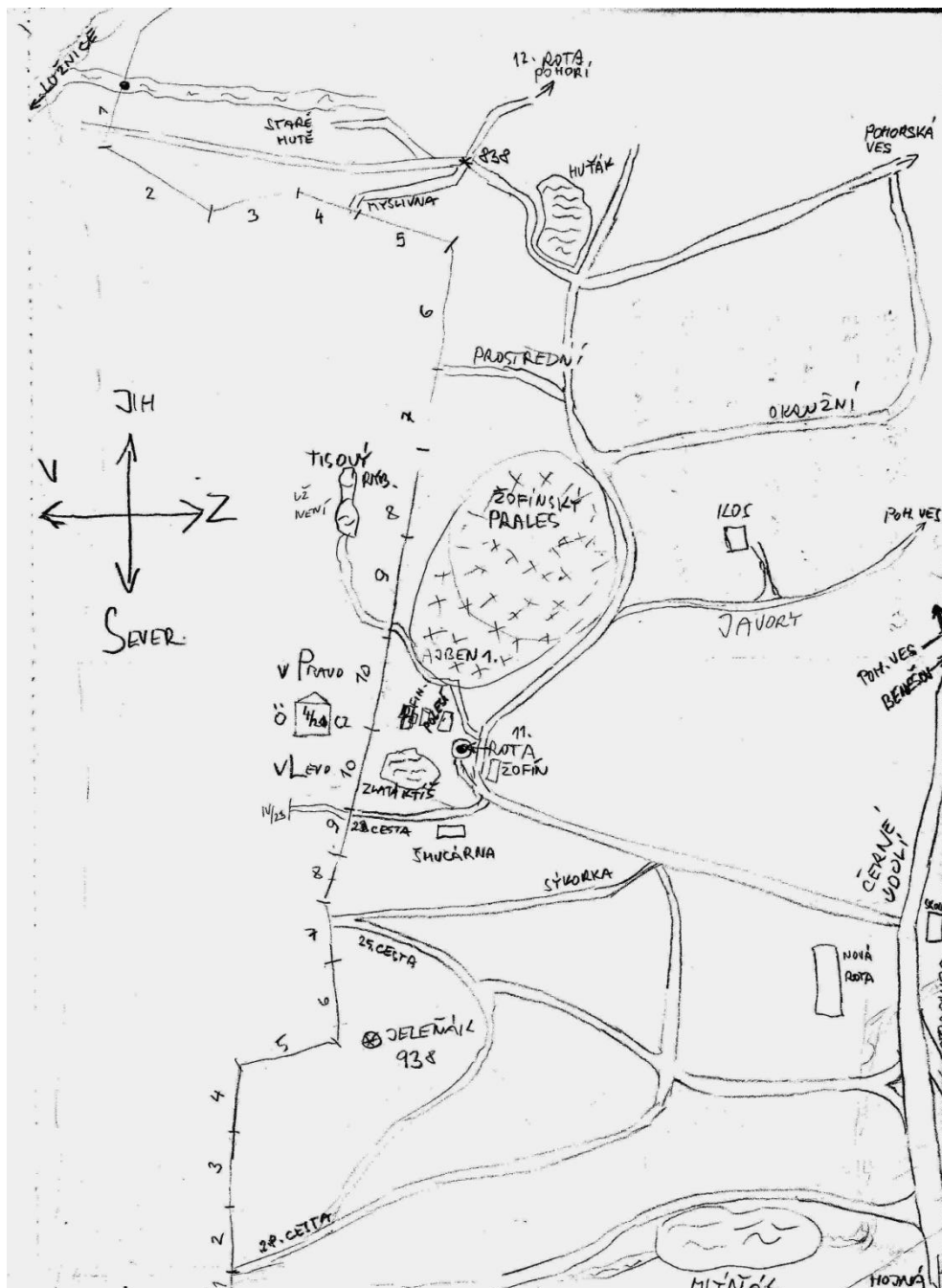
3-pozorovatelna je umístěna na severním okraji lesa přímo u silnice vedoucí do Terčího Dvora ze Žofína

4-pozorovatelna je umístěna na kotě-758-Zlatá Ktíš

Bylo vytipováno několik předběžných stanovišť budoucích pohraničních hlídek, které měly být na místech, kde by se měl očekávat postup narušitelů ke státní hranici. Tyto stanoviště se pak měnily podle směru postupu narušitelů.

Osídlenost-osady Žofín, Terčí Dvůr, Skleněná Huť, Stříbrná Huť a Zlatá Ktíš jsou obydleny lesními dělníky. Některé domy jsou neobydleny a mohou tak poskytnout úkryt narušitelům při postupu k státní hranici. Lesní dělníci si vydělají v lese od 5.000-7.000 Kč měsíčně a dělník s vlastním koňským povozem 12.000-15.000 Kč měsíčně. Většina lesních dělníků na kladný poměr k naší lidově-demokratické republice, ale věří každé panice, kterou se snaží dál šířit. V Terčí Vsi se nachází kostel, kam dojíždí farář z Benešova nad Černou a dle získaných zpráv není moc spolehlivý. Ze státních zaměstnanců mají učitelka a hostinský kladný poměr k našemu zřízení.

V roce 1951 začíná střežit státní hranice nově vzniklá Pohraniční stráž a přicházejí první vojáci základní služby na dobu dvou let. Funkce velitele roty, jeho zástupce a politického pracovníka se ujímají bývalí strážmíři SNB, kteří po kurzech v nově vznikajících školách jsou dosazeni na odpovídající místa. Ochrana státní hranice se začíná přizpůsobovat tehdejšímu poměru, kdy se některým lidem nelíbilo nové zřízení, a tak se snažili dostat na druhou stranu hranice. Těch pár lidí na rotách nemohlo zaručit beztretnost státní hranice, a tak se začíná budovat drátěný zátaras. Zprvu je vytýčena trasa, která na některých místech se musí upravovat dle terénu. Dochází ke kácení stromů, odstranění jejich kořenů, vybírání velkých kamenů a vyrovnávání terénu trasy. Začínají se zabíjet do země kůly a pak na ně natahovat ostnaté dráty. Do trasy drátěného zátarasu se umísťují vrata na přístupových cestách k hranici. Po natažení soustavy drátů se napojuje elektrický proud. To trvá až do poloviny roku 1953.

Plánek úseku 11. rPS Žofín archiv Petr Jindra

Příběh faráře Stanislava Sasiny.

Po roaší republice nastaly nové politické změny a řada lidí s tím nesouhlasila, tak někteří jako východisko hledali cestu na západ za lepšími podmínkami. Některým se útěk podařil a někteří byli zadrženi. Hodně záleželo na převaděči, kteří nebyli zadarmo a někteří šli na druhou stranu hranice sami s tím, že jim bude přát štěstí.

Příběh Stanislava Sasiny se odehrává v prostoru střežení roty PS Žofín.

Stanislav Sasina se narodil 28. 4. 1920 v Předbořicích u Milevska a jako nadaný student, který úspěšně odmaturoval na gymnáziu v Českých Budějovicích, se pak dostal do Říma, kde začal studovat filozofii a teologii. V roce 1945 byl vysvěcen na kněze a je po válce a vrací se do své země do Československa. Začíná působit v Písku a v Trhových Svinech. V roce 1948 se dostává do Benešova nad Černou a začíná také vyučovat náboženství v okolních obcích. V Benešově přibýlo nových osídlenců, kdy němečtí obyvatelé byli odsunuti. Mezi osídlenci je většina ze Slovenska, pak jsou to volynští Češi, rumunští reemigranti a zůstávající zde zbytky neodsunutých Němců, kteří nebyli odsunuti pro stáří nebo byli ze smíšených manželství. Sasina se těšil velké oblibě mezi věřícími pro své morální a sociální cítění. Místní úřady jej označovaly za reakčního a velmi rafinovaného kněze. Jediný jeho pozitivní vliv spatřovaly v potírání nadměrného pití alkoholu reemigrantů. Při kázání četl již zakázaný Pastýřský list a neschvaloval násilnou likvidaci klášterů a řeholních řádů. Také odmítl vstoupit do nově vzniklého Svazu Československého-sovětského přátelství. Na podzim roku 1952 měl být Sasina vystřídán kaplanem Jaroslavem Šubrtem.

Dne 31. 10. 1952 se Benešovem rozšířila fáma, že Sasina byl zatčen a došlo k velkému sročení věřících před kostelem. Funkcionáři národního výboru se snažili uklidnit dav lidí, že někde odjel, nebyl zatčen a vrátí se. Dav se uklidnil a rozešel se do svých domovů. 1. listopadu 1952 místo Sasiny kázal v kostele neoblíbený vikář Buchta a lidé odcházeli z kostela. Došlo opět ke sročení věřících před kostelem, asi v počtu 200 osob a byli povoláni příslušníci SNB a pohraničníci z okolních rot na uklidnění davu. Napaden byl příslušník bezpečnosti František Baštýř, kterého několik žen povalilo na zem. 29. 1. 1952 vyslechl poštovní zřízenec telefonický rozhovor, že Sasina má být zatčen a hned jej vyhledal a oznámil mu tu zprávu. Nabídl mu pomoc, že se jej pokusí dostat na druhou stranu hranice do Rakouska. Odvedl jej do Černého Údolí a tam jej předal známému sudetskému Němci, který jej v nočních hodinách převedl přes hranice. Jaroslav Šubrt, který měl nahradit Sasinu byl mezi orgány lidové správy oblíben, protože vstoupil do Svazu Československo-sovětského přátelství a stavěl se kladně k novému zřízení. Neoblíbený byl však u věřících, protože udržoval milostný poměr s místní učitelkou. Pomohl k útěku za hranice slovenskému knězi, a když hrozilo jeho zatčení, tak se s učitelkou za pomoci převaděče dostali na druhou stranu hranice. V té době trasa drátěného zátarasu ještě nebyla funkční a na některých místech ještě nebyla plně natažená osnova.

Šubrt s paní učitelkou se pak dostali do NSR, kde spolu uzavřeli sňatek a narodily se jim čtyři děti. Sasina se dlouhou cestou dostal do Říma a tam se v létě 1953 dověděl o nemoci své matky a rozhodl se jí navštívit. Hodně lidí jej od té cesty odrazovalo, že bude zatčen a matku neuvidí, ale Sasina byl neoblomný a trval na svém. V Rakousku byl zverbován, že mu pomůžou se dostat na druhou stranu hranice, ale musí pro ně něco udělat a to zjišťovat poznatky o poměrech a dislokaci vojenských útvarů v naší republice. Sasina se za pomoci převaděče v noci z 22. na 23. 7. 1953 dostal stejnou cestou přes hranice přes Jelení hřbet do Černého Údolí a tam se dověděl, že osoby, které by mu pomohly, jsou zatčeny nebo před zatčením utekly do Rakouska. Dostal se do Borovan. Jeho pohyb byl již monitorován dosazeným člověkem a 7. 8. 1953 byl v Borovanech zatčen. Byl odsouzen za velezradu, vyzvědačství k 22 letům vězení. Současně s ním byly zatčeny a odsouzeny další osoby, na které byl napojen a pomáhaly mu při útěku, či mu pomohly při jeho návratu. Trest si odseděl z části na

Pankráci, poté jako řada jiných politických vězňů v nápravně pracovním táboře Vojna na Příbransku a od jara 1955 na Borech do července 1956. Poté na Mírově do září 1960 a nakonec se dostal do Valtic, kde byl 24. 12.1966 v 04.45 hod. propuštěn. Ve výkonu trestu měl dobrou pracovní morálku a vyhýbal se politickým hovorům. Jelikož byl vyškolen na špionážního agenta, vyhnula se mu amnestie prezidenta republiky z 9. 5.1960 a došlo u něj pouze k snížení trestu na 15. Let. V listopadu 1966 byl Sasinovi na několik dní přerušen trest, aby se mohl rozloučit se svou matkou, která 19. 11.1966 zemřela. Po propuštění jeho první cesta vedla do jižních Čech, kde se omluvil rodinám za utrpení, které jim způsobil. Nemohl vykonávat kněžské povolání a tak pracoval v dělnických profesích v Praze. V polovině 70. Let se nechal zprostit Vatikánem kněžských povinností a 29. 10.1977 se oženil. Po pádu režimu se mu naskytla, ač ženatému, příležitost stát se knězem a jako administrátor působil ve Veselí nad Lužnicí. Za své odsouzení byl 16. 8.1990 rehabilitován. Zemřel 30. 10.2001 ve svém bydlišti ve Verneřicích. Pochován je ve svém rodišti v Předbořicích.

Zdroj: ABS, fond MV-V, arch. Č.V-685 osobní spis Stanislava Sasiny, zpracováno - Sborník ABS-archívu bezpečnostních složek, č. 17 z roku 2019, autor historik Jiří Řezníček historik Ministerstva obrany ČR, odbor pro válečné veterány

Trasou, kterou se Sasina za pomoci místního převaděče dostal na druhou stranu hranice a pomohl i dalším, se po prozrazení, kdy někteří byli zatčeni a prozradili, kudy se dostali přes hranice, začalo říkat Vatikánský nebo Farářský kanál, protože přes něj bylo převedeno dosti věřících. Kanál začínal v Černém Údolí a pokračoval proti proudu říčky Černé, v jednom místě se oddělil a pokračoval do kopce směrem na kotu-790,8 až na vrch Točník, a tam se napojoval na Polský kanál dál směřující k hranici mezi HM IV/25-26.

Dalším převaděčským kanálem v prostoru Žofína, byl Polský kanál, který začínal u Velkého Jindřichova, dál pokračoval na Starý Holand po průseku na Točník, kotu 875,6, dál se stácel směrem na 875,6 po cestě Kúrovka k HM IV/25-26. Toho využívali především občané polské národnosti, kdy některým se podařilo projít bez zadržení a tuto trasu poté poslali do Polska známým.

Po zřízení DZ a po letech nové trasy SIS se občas stalo, že u některých zadržených osob se našel plánec, kde měli zakreslen postup přes státní hranici právě některým z těchto kanálů a co je zajímavé, že se to taky našlo i u občanů NDR, kteří tvrdili, že plánec za určitý obnos pořídili v NDR.

Zdroj: Bývalý funkcionář roty Žofín a pak Černé Údolí

Rok 1953:

Dne 23. ledna v 15:30 hod, kousek od roty při výcviku na lyžích, došlo ke zranění velitele roty podporučíka Spáčila, který při ukázce sjezdu upadl a narazil si levé koleno. Případ nehlásil, protože se domníval, že nejde o nic závažného, ale později se objevil otok a velká bolest. Musel být odeslán do vojenské nemocnice na vyšetření, kde byl uznán neschopným služby na dobu léčení.

Dne 20.7.1953 v době od 04:00-05:00 hod. bylo v prostoru koty 938 hlídkou des. Valíka a voj. Staše zjištěno narušení a prostřihání DZ jednou osobou z Rakouska do ČSR. Hlídka po zjištění narušení použila smlouveného znamení, což bylo vystřelení světlice a granátu k upozornění roty. Na rotě nic nebylo slyšet ani vidět, a proto hlídka odešla hlásit narušení na rotu. Na místo se poté dostavil s hlídkou zástupce velitele roty s psovodem a služebním psem, který stopu zachytil a postupoval po ní až do Černého Údolí, kde jí na silnici ztratil. Na rotě byl vyhlášen pohraniční poplach a byla provedena clona hlídek mezi HM-IV/25-27. Byla navázána spolupráce s orgány VB-veřejné bezpečnosti a StB-státní bezpečnosti, byly prováděny kontroly vlaků a autobusů, ale nerušitel nebyl zjištěn.

Vyjádření z velitelství. Přísně vyšetřit, proč nebylo zjištěno vystřelení světlice a granátu na rotě? Je DZ zapojen do elektrifikace? Po vyšetření předložit zprávu na velitelství PS.

Proryv státních hranic z Rakouska do ČSR byl patrně skutečně vracajícím se farářem Stanislavem Sasinou, kdy jej přes SH převedl převaděč a pomohl mu také pravděpodobně přes DZ a poté se vrátil zpět. Sasina se dostal do Černého Údolí, kde se ukryl u známé osoby na krátkou dobu a pak byl přesunut tajně do Borovan, kde byl po upozornění nastrčené osoby zatčen.

Dne 8.8.1953 v 07:00 hod. byl v osadě Malý Jindřichov, na upozornění místního občana, že v opuštěném domě spí neznámý muž s batohem, zadržen Zdeněk P. z Chudovic, okr. Nový Bydžov. Jmenovaný byl na přechod státních hranic dobře připraven a měl u sebe pistoli ráže 9 mm, ostře nabitou. Jeho důvod přechodu byl, že v minulosti byl již jednou trestán pro znásilnění a byl amnestován. Obdržel znovu zásilku k soudnímu řízení, a proto se rozhodl, že uprchne do zahraničí a vyhne se znovu nástupu do vězení.

Dne 9. 8.1953 v 18:15 hod. v prostoru koty 938, byl při zdolávání DZ zraněn výbuchem nášlapné miny Rudolf Holman, stáří 21. let, zaměstnan jako brigádník na Slovensku. V prostoru v němž narušitel překonával DZ, byla poblíž hlídka voj. Fic a voj. Topor, která narušitele při překonávání DZ pozorovala. Ten po překonání střední stěny seskočil z kůlu a dopadl na nášlapnou minu, kterou přivedl k výbuchu. Byl zraněn do nohou a po ošetření byl převezen do vojenské nemocnice v Českých Budějovicích. Důvod jeho přechodu byl, že si málo vydělal. Z důvodného podezření z převaděčství v souvislosti s Holmanovým přechodem byl zadržen Otakar Friml, který do roku 1952 bydlel v Černém Údolí. Z výslechu Holmana byli zadrženi další a to Štefan Kolianka, Josef a Marie Jurčíkovi, všichni bytem v Černém Údolí.

Dne 13. 8.1953 mezi 17:30-19:00 hod. v prostoru HM IV/19-20 došlo k proryvu státních hranic jednou osobou z ČSR do Rakouska. Narušitel 1 a 3 stěnu prolezl tak, že roztáhl dráty a vzniklým otvorem prolezl a 2 stěnu podlehl. DZ je zatím bez proudu. Narušení DZ zjistila hlídka voj. Jeřábka. Na stopu byl nasazen služební pes, který vypracoval stopu dlouhou asi 500 m od místa narušení k státní hranici. Při zpětné stopě postupoval pes do vnitrozemí, kde jí ztratil u potoka.

Velitel brigády potrestal hlídky u uskutečněných proryvů a také funkcionáře roty za její špatný stav, kdy v poslední době došlo k proryvům a mimořádným událostem.

Dne 25. 11.1953 v prostoru koty 938 byl zraněn výbuchem miny čet. František Bartoň. Ten při hledání miny minobodcem jí přivedl v činnost. Výbuchem byl zraněn střepinami a kaménky do obličeje a po poskytnutí první pomoci byl převezen do vojenské nemocnice do Českých Budějovic.

Miny byly umístěny mezi 2. a 3. stěnu a na postupových místech. Moc se neosvědčily a po úrazech a úmrtnostech zvěře byly odstraněny.

Rok 1955:

Dne 17. 1.1955, mezi 04:00-06:00 hod. došlo v jižních Čechách k prudké vichřici, při ní bylo přerušeno telefonní vedení, spadlo velké množství stromů nejen v lese, poškozen byl DZ jak přímo vichřicí, tak i spadlými stromy, na některých domech byla poškozena krytina, u roty PS Dolní Dvořiště spadla rotní pozorovatelná a další na stanovišti Lipoltov. Tato živelná pohroma postihla téměř všechny rot. Velké opravy jak DZ, tak i domů vyžádá velkého úsilí.

Dne 6. 3.1955 u HM IV/26 přeletělo z Rakouska na naše území letadlo Dakota do hloubky asi 2 km, poté se otočilo a vrátilo se zpět do Rakouska u HM IV/27.

Dne 7. 3.1955 probíhala u roty PS Žofín soutěž mezi rotami v běhu na 12 km. Na kontrolní stanoviště byli vysláni voj. Novák, voj. Felcan, voj. Šarien, voj. Křepel a voj. Daniško. Ti se po skončení závodu zastavili v hospodě v Černém Údolí a voj. Novák a voj. Daniško se přivedli do silně podnapilého stavu. Voj. Daniško se na rotě hrubě choval k ZVP a chtěl po něm pistolí, že se zastřelí. Provinilci byli potrestáni vězením.

Zdroj: Sešit mimořádných událostí kaplického praporu z roku 1955.

Rok 1958:

Ze zápisu z kroniky pohraniční roty Žofín je v tomto roce uvedeno, že v lednu při odchodu třetího ročníku do zálohy vydal dozorčí roty voj. Španik náboje k provedení oslavné střelby. Byl za to potrestán.

V květnu byl vzat do vazby voj. Janoušek, který se chystal ke zběhnutí v prostoru Stříbrné Hutě. Pátrali jsme po příčině, ale pamětníky jsme už nenašli a v archívu bezpečnostních složek se nám nic k tomu nepodařilo zjistit. V denním hlášení nebyla žádná zmínka ani v dalších materiálech z tohoto roku. Hodně materiálů bylo skartováno k naší škodě. Těžko se už dovíme, jak se to tehdy událo. Patrně se ke zběhnutí někomu svěřil nebo se prozradil svými přípravami.

Rok 1959:

Dle předběžné zprávy velitele 15. bPS Č. Budějovice pplk. Rubáše ze dne 8. 5.1959, mu bylo orgány VKR sděleno, že kolem 15.4.1959 došlo k nedovolenému styku velitele roty npor. Janečkem a ZVP Popovičem s rakouskou stranou. Uvedeného dne požádal ing. Němeček a Moudrý, oba zástupci Krajské správy lesů České Budějovice o doprovod a zajištění schůzky se zástupci rakouské firmy, která v úseku roty Žofín provádí na vnější straně DZ odvoz vytěženého dřeva do Rakouska. Všichni jmenovaní se sešli na státní hranici se zástupci rakouské strany k jednání, jehož průběh není znám. Údajně došlo při setkání k pohoštění rakouskou stranou alkoholem, přičemž skupina měla odjet vozidlem rakouské firmy na rakouské území. Prodej dřeva organizuje národní podnik Ligna. Velitel brigády provedl s oběma důstojníky výslech za přítomnosti orgánů VKR a poté bude následovat opatření.

Zdroj: ABS- Denní hlášení HS PS OSH ze dne 8. 5.1959, fond 2348, karton A-15

Dle zápisu z kroniky pohraniční roty Žofín, byli tito dva funkcionáři odveleni z roty. Neví se kam. Na jejich místa nastoupili jako velitel roty npor. Šefraný, zástupce velitele por. Hruška a ZVP- npor. Triech.

Dne 29. 7.1959 v 05:45 hod. v prostoru HM IV/25, zjistila pohraniční hlídka des. Milera stopy po překonání DZ jednou osobou směrem do Rakouska. V uvedeném prostoru není vybudován kontrolní orný pás. Narušitel přešel DZ, přičemž byly vytrženy dráty ze skobek na všech třech stěnách DZ. Mezi stěnami DZ a v okolí DZ, i když je tam vysoká tráva, nebylo zjištěno žádných stop. Služební pes nezachytil žádnou stopu, protože dosti pršelo. Při průzkumu ke státní hranici byla nalezena stopa vedoucí přes pracoviště rakouských dělníků ke státní hranici a to od bot s gumovou podešví se vzorkem. Podobné stopy byly nalezeny na pracovišti rakouských dělníků, pracujících asi 400 metrů od vnější strany DZ při kácení stromů. Všichni rakouští dělníci mají stejné boty se vzorkem. Prostor nebyl zajištěn žádným signalizačním přístrojem. EZOH byl vypnut od 02:00-05:00 hod. pro poruchu. Poslední kontrola EZOH byla provedena 28.7.1959 v 17:00 hod. Místo narušení nebylo v noční době zajištěno žádnou hlídkou. V denní době hlídka střeží z nedaleké pozorovatelný, kde je do místa vidět. Rota Žofín střeží státní hranici s délkou 11.050 m. V daný operační den pro službu k ochraně státních hranic bylo vyčleněno 37 pohraničníků.

Zdroj: ABS- denní hlášení HS PS OSH z roku 1959.

Mimořádná událost- zranění na EZOH:

Dne 16. 1.1959 byl velen do služby jako starší hlídky voj. Rudolf Ambrozek a voj. Zdeněk Buchtele jako člen hlídky k zajišťování pracovní demoliční skupiny bourání starých opuštěných domů v prostoru Stříbrných Hutích, kde měli tuto skupinu propouštět vraty a dohlížet nad jejich prací. Hlídka po obdržení úkolu od DDR čet. Štrkáněho odešla k plnění úkolu, aniž byla vybavena prostředky pro práci s EZOH, které byly pro hlídku připraveny. Hlídka odjela z roty s demoliční skupinou do Stříbrných Hutí, kde je vraty propustila na vnější stranu DZ. Při návratu skupiny asi v 17:45 hod. volal voj. Ambrozek telefonicky na rotu a dotazoval se, zdali je vypnut elektrický proud v EZOH, že bude procházet na vnější stranu a propouštět pracovní skupinu. Po kladné odpovědi začala hlídka otevírat vrata v DZ. Při rozhovoru voj. Ambrozka s obsluhou ústředny došlo k nedorozumění v tom smyslu, že voj. Volf, který obsluhoval ústřednu špatně pochopil dotaz a rozuměl, že již prošli vraty a je možno proud zapnut. DDR por. Hruška provedl zapnutí elektrického proudu do EZOH a toto hlásil na velitelství praporu, že EZOH byl znovu zapnut. Asi po třech minutách zaznamenal signalizační přístroj zkrat v EZOH na pravé straně úseku roty a současně volal voj. Buchtele, že voj. Ambrozek byl zasažen elektrickým proudem. Por. Hruška ihned provedl vypnutí elektrického proudu a toto hlásil veliteli rot, který se v tu dobu vrátil z terénu. Ten případ hlásil na velitelství praporu do Kaplice.

Při procházení vraty provedla hlídka otevření bez ochranných prostředků a po projetí pracovní skupiny prováděla zavírání. Voj. Ambrozek po uzamčení střední stěny prováděl napojování vodičů a při zapojování posledního vodiče byl zasažen elektrickým proudem. Stačil ještě zavolat o pomoc. Za pomoci pracovní skupiny byl proveden kusem dřeva zkrat v EZOH a pomocí dalšího kusu dřeva byl voj. Ambrozek odtržen od vodiče a vytažen z vrat. Po postavení a několika pohyby rukou byl za několik okamžiků přiveden k vědomí a ihned odvezen na rotu, kam byl přivolán lékař.

K nedovolené manipulaci v EZOH a k zasažení elektrickým proudem voj. Ambrozka došlo jeho vlastní vinou, neboť odešel do služby bez prostředků k práci v EZOH, i když byl k tomu vyškolen a jsou všem na rotě známy povinnosti a činnost hlídky při vstupu do EZOH. Varování všem na školeních rotách byl případ usmrcení ze dne 31. 9.1959, kdy voj. Majer z rot, Pernálec, později nazývána Staré Město, svou liknavostí bez ochranných prostředků chtěl projít vraty a byl zasažen elektrickým proudem.

Závěr:

U všech pohraničních rot budou probíhat kontroly dodržování směrnic prací v EZOH a učiněna opatření k jejich odstranění. Potrestání byli velitel rot npor. Šefraný 3 dny domácí vazby a jeho zástupce por. Hruška, který v té době vykonával DDR 3 dny domácí vazby.

Zdroj: ABS-Kanice- zranění voj. Ambrozka na EZOH.

Rok 1960:

Dne 19. 10.1960 zjistila pohraniční hlídka rot, Šejby prostříhaný DZ na všech třech stěnách. Narušitel prostříhal třetí stěnu zdola do poloviny a dráty vyhnul směrem k státní hranici. Na střední stěně stříhl druhý vodorovný drát, který spadl na zem a začal hořet. První stěnu, kde je nainstalována signalizace Cyril prostříhal od země a dráty vyhnul směrem do vnitrozemí. Na stopu byl nasazen pátrací pes, který vypracoval stopu k HM-IV/40 a do týlu, kde končila v první stodole od DZ. Do místa se dostavila vyšetřovací komise, která vše vyhodnotila a došla k závěru, že se jedná o narušení do zahraničí.

Dne 21. 10.1960 se v ranních hodinách přihlásil na stanici VB v Trhových Svinech devatenáctiletý mladík Vlastimil Gobi a přiznal se, že 19. 10.1960 narušil státní hranici z Rakouska do naší republiky prostříháním DZ. Přespál ve stodole a poté odešel k babičce do Žáru u Nových Hradů a na její naléhání se šel přihlásit na VB-veřejnou bezpečnost. Narušitel poté při vyšetřování uvedl, že dne 23. 6.1960

v nočních hodinách přešel státní hranici do Rakouska v Žofínských lesích v prostoru Jeleního hřbetu. Klackem se dotkl vodiče a byl lehce zasažen elektrickým proudem, a proto postupoval podél DZ a hledal vhodné místo k přechodu. Došel až k vratům na styku s rotou Šejby a klackem srazil dráty ve středu vrat, které propojovaly vodiče EZOH a vzniklým otvorem prolezl. Postupoval ke státní hranici a dostal se do Rakouska. Šetřením případu bylo zjištěno, že v uvedený den byl EZOH vypnut z důvodu zranění čet. Počucha a proud byl zapnut až v 20.30 hod. Zkratky na signální stěně nebyly zaznamenány. Narušitel Gobi se dostal do utečeneckého tábora, kde panovaly nesnesitelné podmínky, a proto se rozhodl, že se vrátí. Při pobytu v utečeneckém táboře se seznámil se zběhem Andrášem, který zběhl v prostoru Znojma a ten mu sdělil poznatky jak projít přes DZ, aby přes kontrolní orný pás postupoval pozpátku a tím oklamal hlídku v postupu.

Nedostatky v obou proryvech byly zjištěny i v organizaci ochrany státních hranic a v údržbě ženíjních prostředků, které byly po proryvech odstraněny. Byly zjištěny i další nedostatky v morálně politickém stavu obou rot a došlo k opatření i po kádrové stránce u funkcionářů, kteří nesplnili řádně své povinnosti.

Zdroj: ABS-Kanice-denní hlášení HS PS OSH z roku 1960

Rok 1963:

Dne 6. 12.1963 přešel neoprávněně státní hranice staršina roty rtn. Vitoušek a s ním i dva civilní zaměstnanci polesí Dolní Hvozd Vojtěch Prokeš a Josef Koktavý. Jmenovaní civilisté prováděli v době od 10:00-16:00 hod. značkování dřeva pro těžbu a s nimi byl jako dohled při zajišťování zmíněný staršina. V 15.30 hod se u HM IV/23 sešli se dvěma rakouskými lesními dělníky, kteří pracovali u státních hranic. S nimi vypili 5 l vína a po 16:30 hod. odešli do rakouské obce Lauterbach, vzdálené od státních hranic asi 3 km. Tam v hostinci pokračovali v pití alkoholu. V 19.30 hod. je přivezl rakouský občan vozidlem k HM IV/23 a tam byli zadrženi velitelem roty. Všichni tři byli v silně podnapilém stavu a nebyli schopni výpovědi. Další šetření prováděla pak komise 15. bPS Č.Budějovice s orgány VKR. Jejich vyhodnocení a tresty se nepodařilo z dalšího hlášení zjistit, ale patrně civilisté přišli na určitou či na konečnou dobu o propustku do hraničního pásma a staršina, ten to odnesl asi nejvíce, byl odvelen. Zdroj: ABS-Kanice-denní hlášení HS PS OSH z roku 1963.

Rok- 1965:

Dne 16. 1.1965 vznikl požár v místnosti druhé čety od kouřovodu, kterým procházel zazděný trám. Oheň byl lokalizován vlastními silami a přivolanými požárníky z Českého Krumlova.

Operativní nařízení velitele 15. b PS Č.001/65, platné od 28.6.

Rok 1965:

Podle získaných zpráv má dojít v době od 19.6.1965 - 12.7.1965 k pokusu o přechod státních hranic z Rakouska do ČSSR skupinou osob. Není vyloučeno, že skupina bude ozbrojena. Je pravděpodobné, že před vlastním přechodem státních hranic bude organizovat průzkum a pozorování ženíjních zátarasů a systém ochrany hranic na našem území.

Na základě této situace stanovím operační směr NEBELSTEIN-ČERNÉ ÚDOLÍ-BENEŠOV NAD ČERNOU, zahrnující levou část úseku 12. rotý Pohoří, celý úsek 13. rotý Žofín a pravou část úseku rotý Šejby. Nejpravděpodobnější doba přechodu státních hranic je od 22:00 – 04:00 hod.

Rozhodl jsem se organizovat OSH na operačním směru zesílenou OSH s dobou služby do 20:00 hod, ve dvou operačních dnech, ve dvou sledech.

První sled na trase DZ, kde vytvořit takovou hustotu sil a prostředků, které zabezpečí s využití přenosných signalizačních zařízení, služebních psů a přístrojů pro vidění v noci, včasné zjištění pokusu o přechod.

Druhý sled vytvořit na čáře LEOPOLDOV- HUŤSKÝ RYBNÍK- ŽOFÍN- HOJNÁ VODA. Zde provádět střežení po setmění na dobu noční části sil a část sil mít připravenou na směrech na vozidlech i pátrací skupiny pro manévr za přísného utajení všech opatření. Ubytování těchto skupin provést na zrušené pohraniční rotě Ulrichov a na rotě Nové Hradky. Narušitele na DZ zadržet jen při přímém střetnutí s hlídkou, jinak je nechat projít sestavou hlídek na DZ do týlu úseků a zadržení provést silami pátrací skupiny a druhého sledu. Pátrací skupiny nasazovat asi 200 m. od DZ tak, aby její nasazení nebylo zjištěno zajišťovací skupinou u DZ. K zadržení zajišťovací skupiny připravit manévr sil na vnější stranu DZ po proniknutí narušitelů do hloubky úseku. K řízení OSH na operačním směru vytvořit operační štáb z funkcionářů brigády a praporu.

12. rotu Pohoří posílit 15 pohraničníky, 4 služebními psy s psovody, 2 radiostanice R- 105 s obsluhou, pojítky, signální pistole, 2 vozidla GAZ a 10 infradalekohledy. Hlavní úsilí ochrany položit do levé části úseku roty, kde obsazovat piket, ve kterém bude záloha se služebním psem, radiostanicí a pátrací skupinou s vozidlem.

13. rotu Žofín posílit 27 pohraničníky, 7 služebními psy s psovody, 2 vozidla GAZ, 1 vozidlo T-805, 16ks infradalekohledů, signální pistole a pojítka. Hlavní úsilí ochrany položit do levé části úseku, obsadit oba pikety a vytvořit dočasný piket v prostoru rybníka Zlatá Ktíš, vybavenou pátrací skupinou.

14. rotu Šejby posílit 18 pohraničníky, 4 služebními psy s psovody, 1 vozidlo GAZ, 1 vozidlo T-805, 9 ks infradalekohledů, pojítky a signální pistole. Hlavní úsilí ochrany položit do pravé části úseku, obsazovat oba pikety.

Rota Ulrichov v počtu 69 pohraničníků, 5 služebními psy s psovody, OSH provádět ve druhém sledu na čáře Leopoldov- Huťský rybník- Hojná Voda. Do vyhrazených prostorů najíždět po setmění a zaujmout připravenou čáru v terénu.

Rota Nové Hradky v počtu 58 pohraničníků, 5 služebními psy s psovody, OSH provádět na čáře druhého sledu Mlýnský rybník-Žofín.

Pro rotu střežící v operačním směru udržovat v nepřetržitém provozu EZOH a veškerou činnost na operačním směru přísně utajovat. Kontrolu DZ a orného pásu provádět nejméně 2 x denně, ranní ukončit do 04:30 hod. Zpřísnit režim při přebírání rakouských dělníků na pracoviště v ČSSR.

Ve zvláštním deníku vést všechny poznatky služby, zvláště z demarkace. Na Stříbrné Huti vést hlídkami deník pozorování a na důležitých místech organizovat ve dne i v noci důstojnické pozorování.

Bojovou a politickou přípravu neprovádět. Přivelené pohraničníky seznámit s terénem a upřesnit jim úkoly. Přesuny hlídek na stanoviště provádět utajeně, na vozidlech zakratými plachty s max. rychlostí do 35 km/ hod. Dovolené a VOP jen ve vyjímečných případech a vycházky jen do 20:00 hod. Civilní obyvatelstvo PPS úkolovat jen k podávání zpráv o neznámých osobách v úsecích.

Hlášení:

Dle hlášené služby, důležité poznatky ihned, denní hlášení do 07:15 hod. s výsledky OSH v noci a do 22:00 hod. s výsledky denní OSH. Každý pátek vyhodnotit výsledky vojskového pozorování a předložit návrhy na další opatření. Velitel 15. bPS České Budějovice plk. Jindřich Rubáš

Zdroj: archiv bezpečnostních složek- rok 1965

Piket Huťský rybník

Huťský rybník

Stříbrné Hutě HM IV/14

Ruiny chaty u křižovatky Tesárna

Most u HM IV/23

Zlatá Ktiš

Vzpomínka pohraničníka v té době sloužícího:

Tuto pohraniční akci jsem opravdu zažil. Sloužil jsem na Žofíně jako kuchař. Na rotu dorazily dvě V3S plné pohraničníků. Přijeli psovodi se svými psy. My jsme na rotě měli feny. Jako kuchař jsem v té době vařil normálně pro 70 lidí a poté se to navýšilo asi pro 120 osob. Kluci sloužili ve dne v noci. Byly jim rozdány infradaleohledy na noční vidění a další pomůcky při střežení. Střežilo se na všech stanovištích roty, aby byl pokryt neprodyšně celý úsek. Bohužel nikdo v úseku Žofína nepřicházel, trvalo to velmi dlouho, kluci byli vystresováni, protože byli pořád ve službě nebo spali. Informací mnoho nebylo, jen nám bylo řečeno, že úsekem má z Rakouska projít skupina osob, ale nikdo nevěděl nic podstatnějšího. Jelikož stres a únava stále narůstala, tak to nakonec vyústilo v mimořádnou událost, kdy svobodník Standa Facek, mazák, který střežil na špaku, ale na kterém, to si už nepamatuji, tak jednoho rána, snad z nevyspání, únavy a čekání na vystřídání, spatřil nějaký záblesk a zahlásil poznatek na rotu, že už jdou. Byl ihned vyhlášen pohraniční poplach a posílen prostor. Nikdo nešel. Ukázalo se, že došlo k selhání svob. Facka, který soustředným pozorování infradalekohledem něco zpozoroval a zdálo se mu, že někdo jde. Po prozkoumání terénu se zjistilo, že se jednalo o malé jiskry z ohniště, které tam zanechali rakouští dřevorubci. Po tomto incidentu se situace uklidnila a v krátkém čase velící štáb vyhodnotil, že akce skončila úspěšně a nikdo neprošel. Vše bylo zrušeno, odvoláno a kluci se vrátili na své roty a pokračovali jsme dál v normálním režimu. Já jsem v té době musel vařit pro více osob a také se věnovat velícímu štábu. Také jsem přišel o Žofku, ochočenou sojku, kterou jsem měl v kuchyni od malého ptáčete. Velké množství lidí jí tak podivočil, že mi jednoho dne přistála na hrnci s polévkou, který byl na sporáku. Žofka nevybrala přistání a skončila v polévce, kde se utopila. Musel jsem jí vylovit, polévku vylít a udělat novou. Z Žofky toho moc nezbylo, jen kostičky a ty jsem pochoval pod oknem kuchyně. Měl jsem jí ochočenou a bylo to takové malé potěšení na duši. Bylo mi z toho smutno.

Kuchař roty Žofín Jan Srnec

Vzpomínka pamětníka:

Je to již velmi dávno a moc si z té události nepamatuji. Tehdy jsem sloužil na Žofíně jako funkcionář a měl jsem na starosti psovody a jejich psy. Nevím, jak se ta akce jmenovala, ale byl to velký humbuk. Klid na rotě nebyl. Velitel Rychecký-Bubák byl dosti z toho nervózní a nebylo se čemu divit. Kluci jen střežili a spali. Každý den v 17:00 hod bylo seznamování s operativní situací, co se událo a co bude. Vyznělo to, že osoby přešly k nám z Rakouska u HM IV/25, kde končil z naší strany vatikánský či farářský kanál. Nikdo nic na rotě nevěděl, jen zpravodajci a ti to pochopitelně tajili. Akce byla asi po 14 dnech ukončena, protože nikdo neprošel a byl klid. Asi za týden po ukončení akce, přešla skupina osob do Rakouska u HM-IV/43 v prostoru Jedlice, což bylo ne šejbské rotě. Hlídka sice použila zbraně, ale bezúspěšně.

Staršina roty Žofín Štefan Lichvár.

Rok 1967:

Operativní situace na únor 1967.

Státní hranici z Rakouska do ČSSR mohou narušit osoby zbloudilé na naše území nebo agenti cizích zpravodajských služeb. Z opačné strany z ČSSR do Rakouska jsou to osoby polské a německé národnosti nebo osoby, po nichž je vyhlášeno celostátní pátrání a osoby nepřátelské k našemu státnímu nařízení.

Na levé straně úseku provádět střežení hlídkou na kotě-938, v denní a noční době provádí hlídka pozorování z pozorovatelny a to, z velké pozorovatelny provádí střežení velitel hlídky nebo psovod a z druhé pozorovatelny na lomu provádí pozorování členové hlídky, kdy se střídají, hlídka provádí prověřování na signalizaci U-60 v úsecích 4-9, hlídka rovněž provádí kontrolu lyžnice od piketu Jelení hřbet po styk s rotou Šejby.

Na pravé straně provádět střežení v prostoru koty 838 dvoučlennou hlídkou, jeden člen hlídky je stále u pojítka a druhý člen hlídky provádí kontrolu lyžnice od cesty po seník, tato hlídka provádí prověřování signálů U-60 od úseků 6-1 a dál prověřování signálu na úsecích 1-2 sousední rotu Pohoří.

Kontrolu signalizace a orného kontrolního pásu provádět celého úseku dvakrát denně a to ráno při rozednění a večer před setmění.

Úseky od úseků L-9 až po P-6 prověřuje poplachová hlídka vyslaná z roty. Ke spolupráci využívat PPS k předávání poznatků o podezřelých osobách pohybující se týlu roty.

Služební psi pohraniční roty Žofín rok-1967:

CILKA –datum vrhu 1957, využívat v pátrací skupině a celém úseku roty

DITA- datum vrhu 1960, využívat v útoku na volno a na stanovišti 938

ERLA- datum vrhu 1960, využívat v útoku na volno a na stanovišti 938

ETNA- datum vrhu 1962, využívat v celém úseku roty

KOLA- datum vrhu 1964, využívat ve skryté hlídce a kontrolní hlídce

GISA- datum vrhu 1964, využívat ve skryté hlídce a kontrolní hlídce

ASTA- datum vrhu 1960, využívat v útoku na volno a na stanovišti 938

NORA- datum vrhu 1963, využívat ve skryté hlídce a celém úseku roty

CEDRA- datum vrhu neuvedeno, využívat ve skryté hlídce a na stanovišti 938

ABS-Kanice, pohraniční kniha roty PS ŽOFÍN, 2348, karton 400

Rok 1968:

V tomto nepoklidném roce došlo k zajímavému případu, který nedal některým dlouho spát- Dne 12.6.1968 od 09:30- 14:00 hod. přijela na rotu komise, která měla objasnit zkrat z minulého dne. Provedeno prošetření příčina zkratu v prostoru HM-IV/26 na úseku L-6 ve 20 02 hod. Zjištěno 12.6.1968 v 05:22 hod. kontrolní hlídkou voj. Sauera a voj. Palejky ohnutou karmelku na kůlu, která byla v tvrdém zkratu. Šetřením nezjištěny žádné stopy po překonání signální stěny ani druhé stěny ŽTZ. Stejně tak v prostoru mezi stěnami nezjištěny žádné stopy. Prostor L-6 střežila hlídka z pozorovatelny, vzdálená 150 metrů, pohyb osoby nezjistila ani při zkratu při prověřování úseku nezjistila přítomnost narušitele. Ani v té době, když kolem procházela kontrolní hlídka se psem, nezjistila přítomnost osoby.

Závěr:

Příznaky narušení státní hranice nezjištěny. Příčina zkratování úseku L-6 nebyla vysvětlena.

Narízuji:

Šetřením u roty a zaměstnanců lesního závodu se snažit objasnit příčinu zkratování úseku L-6.

Zdroj: archiv bezpečnostních složek Kanice-pohraniční kniha Žofín 2348, karton 422

Při dalším pátrání v archívu se nepodařilo zjistit, jak to tehdy dopadlo a co bylo příčinou zkratu. Verzí je několik od povětrnostních podmínek až po dokonalou záludnost narušitele. Snad se podařilo z druhé strany zjistit, zdali někdo v té době přešel státní hranice v tomto prostoru.

Dne 31.8.1968 v 18:15 hod. došlo v prostoru HM IV/21 k proryvu státních hranic, v době zkratu střežila hlídka na nedaleké pozorovatelně a velitel hlídky spatřil jednu osobu překonávající signální stěnu a poté její postup k státní hranici. Vyzval narušitele k zastavení a scházel z pozorovatelný. Se služebním psem Cedrou prolezli signální stěnou a začali narušitele pronásledovat, jenže ten měl již náskok a došlo k proryvu. Průzkumem bylo zjištěno, že na vnitřní straně DZ byla ještě jedna osoba, a tak byla organizována pohraniční akce. Druhý den v 13:45 hod. byl při propátrávání Žofínského pralesa zadržen staršinou rotý občan Petr Novák. Jako důvod přechodu státních hranic uvedl nespokojenost s režimem v ČSSR. Jednalo se o osobu v minulosti trestanou za kriminální činnost. Předán KS SNB České Budějovice.

Zdroj: Kronika pohraniční roty

Tak jak už to v životě bývá, jsou dny, kdy se daří a taky jsou někdy i smolné dny, jak se lidově říká. Z těch špatných u pohraničních rot byly proryvy, zběhnutí a úmrtí. Proryvů rota Žofín měla několik, ty jsou zaznamenány v tabulce, zběhnutí měla ve čtyřech osobách ve třech případech a úmrtí měla rota dvě.

Zběhnutí pohraničnicků u roty Žofín:

Dne 25. 3.1953 v 19:00 hod. měla být na rotě schůze ČSM-Československý svaz mládeže, později SSM-Socialistický svaz mládeže. Vojín Gabriel Dzindzik se omluvil, že jej bolí hlava. Kdo nebyl ve službě, tak se dostavil na schůzi a toho využil voj. Dzindzik a vyšel z roty na vzduch. Dal se směrem na Aiben koty 706-825-843-722 a dál pokračoval ke Stříbrné Huti, kde u HM IV/14 překročil státní hranici do Rakouska. V 22:30 hod. chtěl dozorčí roty vyhlásit přípravu do služby voj. Dzindzikovi, ale v posteli jej nenašel. Byl hledán po rotě, ale nikde nebyl. Byl vyhlášen pohraniční poplach a pohraničníci vyjeli do terénu zakrýt státní hranici. Služební pes vypracoval stopu ve směru odchodu Dzindzika z roty směrem na Stříbrnou Huť, kde stopa dál pokračovala do Rakouska. Situace byla hlášena na prapor a na velitelství brigády. Vyšetřovací orgány požádaly v Rakousku Rudou armádu o navrácení zběha.

Zdroj: ABS-Kanice- denní hlášení HS PS OSH z roku 1953, fond 2357, karton A-4

Dne 13.9.1967 v 15:45 hod., v prostoru HM IV/25, zběhl do Rakouska ze služby svob. Jindřich Kuchejda, 2. ročník, u roty zařazen do funkce zdravotního instruktora.

Tohoto dne v době od 04:00-18:00 hod nastoupila do služby v prostoru piketu hlídka ve složení: velitel hlídky a piketu čet. František Žídek, svob. Jindřich Kuchejda, psovod voj. Zdeněk Danko se služebním psem Erla a voj. Oldřich Kudrnovský. Vícečlenná hlídka za dobrých povětrnostních podmínek obsazuje dvě pozorovatelný a za ztížených pouze jedno stanoviště v blízkosti piketu.

Z výpovědi velitele hlídky a piketu čet. Františka Žídka:

Voj. Kuchejda po příchodu na rotu začal sloužit služby na státní hranici a pak odešel do poddůstojnické školy. Po kurzu se vrátil na rotu. Službu vykonával svědomitě a úkoly plnil dobře. V poslední době se však jeho chování změnilo a vypadalo to, že o vše ztratil zájem. Dne 12. 9.1967 jsme měli službu u roty. Já jako dozorčí a Kuchejda jako pomocník. Při předávání služby Kuchejda

nesplnil úkoly zařízení rajonů a řádné převzetí výstroje od hlídek. Předtím byl týden na nějakém školení v Českých Budějovicích, a když se vrátil, tak hledal dopis, který mu měl přijít a měl být velice důležitý. Dopis se nenašel nebo snad vůbec nepřišel. Další den 13. 9.1967 jsme nastoupili do služby na stanoviště piket Jelení hřbet. Já jako velitel hlídky a piketu, svob. Jindřich Kuchejda, psovod voj. Danko se služebním psem Erla člen hlídky voj. Kudrnovský. Odvezl nás z rotu GAZ a k piketu jsme přijeli před 04:30 hod. Tam jsme vystřídali noční hlídku a ta poté odjela GAZEM na rotu. Voj. Danko a voj. Kudrnovský začali provádět průzkum lesa a kontrolu orného pásu a já s Kuchejdou jsme byli na pozorovatelně. Byla silná mlha, a tak jsme střežili z jedné pozorovatelně u piketu. V 08:30 hod. přišel k pozorovatelně lesní dělník Moravec, že chce propustit vraty a ještě s jedním dělníkem budou stahovat dřevo. Volal jsem na rotu DDR por. Zpěvákovi o povolení propouštění lesních dělníků vraty u Sýkorkové cesty. Povolení propustit otce a syna Moravce jsme dostali, propustili jsme je vraty a šli jsme s nimi až k státní hranici, kde lesní dělníci začali s koněm stahovat dřevo a my jsme šli podél státní hranice zpátky k piketu. Kuchejda tehdy prohlásil, že tady se snad ani nedá zabloudit. Cestou se Kuchejda choval normálně a říkal, že je nachlazen a abychom šli pomalu. Když jsme došli na stanoviště, tak Kuchejda mi sdělil, že kdyby věděl, jaká je služba u Pohraniční stráže, tak by raději zůstal u dráhy, byl v civilu železničář. Po celý den služba probíhala normálně. Asi po 15 hodině Kuchejda odešel ke studánce pro vodu, protože na piketu už žádná nebyla. Pak chvíli v piketu odpočíval a pak prohlásil, že se půjde podívat za dráty na nějaké dřevo, aby bylo na topení. Dřevo se připravuje před skončením směny, aby noční směna měla čím v noci topit. Řekl jsem mu, aby šel, ale aby se brzy vrátil, protože kolem 17 hodiny máme jít k vratům propustit Moravce. Kuchejda řekl Dankovi, který byl v té době na pozorovatelně, aby před 17 hodinou na něj třikrát zapískal, protože nemá hodinky. Vzal si sebou samopal s náboji a signální pistoli a osm signálních nábojů. Sekyru ani pilu si sebou nebral, prý se jde jen podívat po nějaké sušce. Většinou se sbírá suché dřevo před DZ. Kuchejda prošel průchodem u piketu a přešel na vnější stranu DZ. Přes den je průchod odemčen a klíč je v zámku a v noci se průchod zamyká. Po 16 hodině začal Danko pískat na Kuchejdu, ale ten se neozýval. Prohlásil, že vezme psa a půjde se podívat po Kuchejdovi. Já jsem vylezl na pozorovatelnu a v 16:45 hod. odešel voj. Kudrnovský k vratům Sýkorkové cesty propustit Moravce. Pak se vrátil voj. Danko od státní hranice a prohlásil, že Kuchejda patrně uprchl, protože viděl pěšinku v trávě u HM IV/25, která dál směřovala do Rakouska. Tento poznatek jsem volal na rotu DDR. Službu po por. Zpěvákovi převzal nrtm. Lichvár, který vyhlásil pohraniční poplach a poslal k piketu na Jelením hřbetu pátrací skupinu, která potvrdila při nasazení služebního psa postup Kuchejdy přes státní hranici a rota měla zběhnout. Jinak pokud jde o zběhnutí Kuchejdy do Rakouska, nikdy o ničem takovém nevykládal a ani jsem neslyšel, že by se takovým nápadem zabýval.

Svědék čet. František Žídek

Zdroj: ABS-Kanice, vyšetřovací spis zběhnutí svob. Jindřicha Kuchejdy.

Dne 5. 10.1969 se v 19:00 hod. vrátil ze služby voj. Milan Filaus a v 19:30 hod. voj. Ivan Ruský. Po odevzdání zbraní dozorcímu rotu odešli na večeri do jídelny a pak spolu seděli na světnici 1. čety. Ve 22:00 hod. je pomocník dozorcího rotu vyzval, aby zhasli světlo a šli spát. V 23:00 hod. oba odešli do jídelny, že si vezmou něco k jídlu. Asi v 23:30 hod. opustili budovu rotu a šli směrem k smetišti. Strážný rotu voj. Molnár na ně posvítí baterkou a voj. Ruský mu řekl, aby jí zhasl. V tu dobu se z terénu vracela poplachová hlídka z terénu a strážný již jim nevěnoval pozornost. Ti šli ke kotcům, kde si vzali dva pátrací psy a postupovali po průseku ve směru ke státní hranici, kde u HM IV/21 překročili státní hranici. Signalizaci překonali bez způsobení zkratu, když předtím vypnuli spínací relé z krabičky. Na státní hranici na HM IV/21 zanechal voj. Filaus stranický průkaz KSČ a dva listy z kapesního zápisníku, kde se omlouvali psovodovi, že mu vzali psa.

Při vyšetřování příznaků zběhnutí nebyly zjištěny žádné poznatky, které by objasnily příčinu zběhnutí. Voj. Filaus patřil mezi nejlepší pohraničníky na rotě, v kolektivu byl oblíben a se svým služebním psem dosahoval dobrých výsledků, za což byl 5 x odměněn.

Voj. Ruský patřil mezi průměrné pohraničníky, často měl připomínky k rozkazům. Byl 2 x odměněn za dobrý výkon služby a 2 x byl potrestán. Oba odešli ve služebním stejnokroji vz. 60, beze zbraně.

Zběhnutí jim umožnila situace, kdy využili doby návratu poplachové hlídky z terénu, tímto odpoutali pozornost strážného roty. Je pravděpodobné, že zběhové podlehli západní propagandě a odešli z touhy po dobrodružství.

Rota Žofín má průměrnou úroveň po stránce režimu a organizovanosti života na rotě. Trpí déle trvajícím neobsazením funkcionářů z povolání. Velitel roty kpt. Rychecký přes projevené úsilí nedosahuje potřebných výsledků ve výchovné práci a ZVP je ve funkci poměrně krátkou dobu a nemá potřebné zkušenosti. Při dalším šetření byli z roty odveleni dva pohraničníci pro podezření ze zběhnutí.

Zdroj: ABS-Kanice, denní hlášení HS PS OSH z roku 1969.

Jeden z bývalých funkcionářů roty Žofín sdělil, že zběhové ještě na HM IV/21 nechali na papírku vzkaz pro velitele roty, že odcházejí hlavně kvůli němu za jeho špatný přístup k pohraničníkům. Velitel se přesto ve funkci udržel až do roku 1974, kdy odešel na kaplický prapor do funkce staršího důstojníka.

Oba zběhové se dostali do utečeneckého tábora v Treiskirschenu, a tam se později seznámili s dalším zběhem Koutem, který zběhl 14.2.1970 z pohraniční roty České Velenice. Protože zběhům se nepodařilo navázat trvalý pracovní poměr, pracovali jen příležitostně a výdělek jim sotva stačil na obživu, a tak se Ruský s Koutem rozhodli k návratu do vlasti. Státní hranici překonali 4.7.1971 v prostoru pohraniční roty Hatě, kde byli zadrženi pohraniční hlídkou. Filaus se rozhodl, že v Rakousku zůstává, aniž jim uvedl důvody.

Zdroj: ABS-Kanice-vyšetřovací spis zběhů Filause a Ruského.

Mezi ty nejčernější dny na pohraničních rotách patřila úmrtí pohraničníků, a to jak při službě, či náhodném výstřelu ze zbraně způsobenou kolegou nebo samotným jedincem a dosti případů má na svědomí dobrovolný odchod ze života- sebevražda. U pohraniční roty Žofín došlo ke dvěma úmrtím.

Dne 23. 7.1953 v 16:00 hod. byl velen do služby k ochraně státních hranic voj. Hoda jako velitel hlídky a voj. Bystřický jako jeho podřízený člen hlídky. Při výkonu služby k ochraně státních hranic v prostoru Jeleního hřbetu na kotě- 938 v 19:35 hod. najednou voj. Bystřický vykřikl a zhroutil se k zemi a zůstal ležet v bezvědomí. Když to zjistil velitel hlídky, přiběhl k němu a snažil se mu pomoci, ale ten nijak nereagoval. Smluveným znamením volal na rotu o pomoc, která se dostavila za chvíli. Po příjezdu byl prohlédnut staršinou Melešem a okamžitě odeslal zpět voj. Radka a voj. Štěpánka na rotu, aby zavolali lékaře a sanitní vozidlo. Případ hlídka oznámila na rotě veliteli roty. Voj. Bystřický byl ošetřen praporním lékařem a odvezen sanitním vozidlem do nemocnice do Českých Budějovic. Při převozu zjistil lékař v 00:05 hod., že u voj. Bystřického nastala smrt. Podle lékaře se jedná pravděpodobně o srdeční mrtvici. Více sdělení a příčina bude po provedené pitvě.

Zdroj: ABS-Kanice-denní hlášení HS PS OSH z roku 1953, fond-2357, karton A-4

Dne 13.3.1955 v 00:35 hod. spáchal sebevraždu zastřelením voj. Vladislav Kaňa, slovenské národnosti, člen ČSM. Jmenovaný byl 12.3.1955 se skupinou pohraničníků a ZVP na taneční zábavě v Černém Údolí. Voj. Kaňa tančil, bavil se a popíjel pivo. Vypil také dvě sklenky likéru. Celá skupina se vrátila na rotu v 24:00 hod. Voj. Kaňa šel chodbou do 1. patra a ostatní šli do šatny, kde si svlékli kožichy.

Najednou uslyšeli výstřel z pušky a na chodbě 1. patra byl nalezen voj. Kaňa s prostřelenou hlavou nábojem z pušky. Jmenovaný po příchodu do prvního patra vzal ze stojanu pušku, a odkud vzal náboj, nebylo zjištěno, a střílel se do hlavy. Příčina sebevraždy nebyla dosud zjištěna.

Vyjádření velitele brigády 15. b PS Č.Budějovice

Sebevražda vojína je mimořádná událost, která svědčí o špatné morálně- politickém stavu jednotky. Referent operačního odboru vyšetří, jak byla sebevražda spáchána, nedostatky ve vedení munice a další služební nedostatky. Příčiny je nutno hledat ve špatné politické výchovné práci. Proto je bezpodmínečně nutné, aby se případem sebevraždy především zabývala politická správa.

Zdroj: ABS-Kanice, denní hlášení HS PS OSH z roku 1955, fond- 2357, krabice A- 11

Dodatek zjištění sebevraždy voj. Káni:

Voj. Kaňa dostal dopis od děvčete, že se mu vdává. Dostal se na vycházku na taneční zábavy do Černého Údolí se čtyřmi pohraničníky a velitel skupiny byl ZVP por. Karavý. Na tuto vycházku Káňovi ZV-zástupce velitele ppor. Penc zapůjčil 50 Kčs. Tam se chtěl bavit s Matrinou Kudrřovou ze Žofína, ale ta jej odmítla. Po příchodu na rotu vzal ze stojanu pušku, náboj měl pravděpodobně v kapse a střílel se do hlavy.

Opatření a potrestání od velitele brigády:

Provedena porada všech velitelů rot a politických pracovníků na velitelství brigády za účelem této mimořádné události. Potrestání byli poté-velitel roty por. Šibra- ústní důtkou, ZV- zástupce velitele ppor. Penc- 3. Dny domácí vazby a ZVP- por. Karavý- 5 dny domácí vazby.

Zdroj: Sešit mimořádných událostí kaplického praporu z roku 1955.

Vzpomínka pamětníka sloužícího na rotě PS Žofín v roce 1960-1962:

Lovecký zámek Žofín pánské šlechty Buquoyů, který jsem v začátku šedesátých let důvěrněji poznal, stál v té době již více než 100 let. A bylo to na něm to stárí také znát. Za Buquoyů se o zámek staralo povícero poddaných, kdežto za dob PS se zámek udržoval jen pro přežití. Dnem 6.10.1945 je buquoyovský majetek konfiskován a propadá státu. Buquoyové jsou odsunuti a přímý potomek Karel Jiří je postaven před soud jako aktivní německý kolaborant. Poté je odsouzen a 17.5.1952 umírá ve vězení.

Na přelomu 50. a 60. let zdobila příjezdovou cestu od Černého Údolí alej vzrostlých javorů. V sousedství zámku byla zachována hájenka, stodola a kůlna pro uložení steliva a sena pro ustájený pár koní. Jmenovali se Drak a Dech. Těmi jsme na rotu pravidelně vozili proviant v lehkém platoňáku, což byl vůz za koně. Ve staré kůlně byl umístěn námi udržovaný pánský černý kočár s textilním tapetováním. Občas jsme do toho kočáru zapřáhli koně a vyrazili na projížďku. Nadřizení to neradi viděli. Hospodářské stavení a vše kolem bylo původní, zastaralé a taky nahlodané zubem času. Pouze šindelová střecha byla nahrazena novou krytinou. Na sloupech hlavní příjezdové cesty na rotu již žádní bílí jeleni nebyli, jak je patrné ze starých fotografií. Patrně je někdo před PS někde dobře ukryl nebo byli v horším případě zničeni, což by byla velká škoda. Místo vítajících jelenů byla vidět na střeše pěticipá hvězda, tehdejší modní výstřelek. Pokud se týká vnitřního vybavení, byla kolem prostorného dřevěného schodiště vedoucího do vyššího patra objektu umístěna více než desítka jeleních trofejí. Jiné původní vybavení nábytkem, tapetami či obrazy již tam nebylo. Pouze v prvním patře zámku,

v největší společenské místnosti byly na stropě rodinné erby šlechticů z rodu Buquoyů. Spíš bych se přikláněl k dostupné informaci, že veškeré hodnotnější vybavení záměčku bylo po druhé světové válce přemístěno do depozitáře v Českých Budějovicích nebo na hrad v nedalekých Nových Hradech.

V přízemí zkonfiskovaného záměčku se nacházelo zastaralé, spíše archaické sociální zařízení. Teplá voda tekla, pokud se zatopilo pod kotlem neurčitého stáří, některé sprchové růžice scházely a voda se musela nechat určitou dobu odtéct, protože tekla silně zabarvená rzí. Umyvadla zde nebyla, používali jsme při běžném mytí původně smaltovaná koryta. Na WC v přízemí byly původní turecké mýsy a osobní velká potřeby se konala v podřepu na náslapných výstupních, a proto jsme my vojáci raději využívali venkovní dřevěné latríny, primitivně zbudované nad záměčkem vedle psovodských kotců. Rozdílné klima mezi přízemím a vyvýšeným patrem bylo při vstupu do záměčku citelně znát. Kamenná podezdívka s mnoha místnostmi v přízemí nešla pořádně vyvětrat, vzduch tam byl těžký s vyšším procentem vlhkosti. Ubytování vojáků bylo v dřevěné nadstavbě v prvním poschodí. Pokoje byly skromně vybaveny vojenskými kovovými postelemi a vedle nich měl každý svůj stolek pro uložení osobních věcí. V teplých letních dnech bylo na pokojích horko, okna jsme otvírali do průvanu a stále se větralo. Museli jsme dávat velký pozor, aby dřevěné rámy oken při manipulaci vydržely a nepraskly. Dřevo bylo již zchátralé na pokraji rozpadu. V chladných dobách se topilo v kovových kamnech, udržování v nich měl na starost zpravidla pomocník dozorčího roty nebo si vojáci přikládali sami při návratu z noční služby. V prostorách záměčku jsme se pohybovali v lehké obuvi, kanady- půllitry včetně stanových dílců a dlouhé nepromokavé perlíny jsme odkládali dole v sušárně, kde měl každý svou provzdušněnou skříňku. Podle potřeby se prostor sušárny vytápěl. Podlahy v prvním poschodí byly opatřeny jednak parketami a na chodbách opracovanými dřevěnými fošnami. Okolí záměčku jsme udržovali, kosili trávu a obvodové chodníky byly čas od času vysypány pískem.

Na západní straně pod záměčkem byla umístěna ubytovna a jídelna pro lesní dělníky a její základy pod příjezdovou cestou k Penzionu Lesovna jsou dodnes patrné. Další využívána budova nedaleko záměčku byla tzv. Šmocárna, kde bývaly ubytovány mladé brigádnice z různých míst ČSR a ty měly za úkol vysazovat mladé stromky na místě vykáčených lesních porostů.

Tato ubytovna byla permanentně sledována funkcionáři roty, kdykoliv v nočních hodinách procházeli kolem na kontrolu výkonu služby pohraničníků a nejvíce je zajímalo, zdali u některé postele nejsou odloženy vojenské boty či šatstvo. Na vycházku v době hraničního volna jsme vyrazili jen ojediněle, zpravidla pěšky do málo osídleného Černého Údolí, kde byl v časově omezeném provozu hostinec. Nedaleko od něj na křižovatce cest, byla zastávka autobusu do vzdálenějšího Benešova nad Černou. Dnes je bývalá hospůdka opravena a přebudována na civilní bydlení.

S lítostí a odstupem času si dovoluji doplnit, že jsme mnozí v té době nepoznali další okolní blízké osady a obce, vzdálené víc než 5 km. Bylo tomu asi proto, že na vycházky jsme se dostali jen velmi zřídka a byla také snaha velení roty a praporu nás vojáky držet na rotě, raději dál od běžného civilního života, abychom neudělali nějaký průser. Důsledky se projevovaly časem, kdy některé silnější povahy mazáků zvlčili, mladí na to neměli čas, a život na rotě pak probíhal podle mazáckých pravidel. To však nemělo vliv ve výkonu služby, tam si musel odbyť každý svoje. Tak tomu bylo, když se vrátila hlídka ze služby a odpovědnému důstojníkovi roty sdělila- Po dobu naší služby na státní hranici se nic zvláštního nestalo.

Po zimním období r. 1961 byla při jarním tání sněhu přeplněna hladina Huťského rybníka, a hráz byla v místě výpustě poškozena. Rybník byl bez vody. Když jsme těmito místy procházeli do služby do prostoru Sklené a Stříbrné Hutě, viděli jsme, jak z rozbahněného dna čouhala různá, již nepoužitelná německá výzbroj jako např. ruční granáty, pušky, pistole, pancéřové pěsti, pouzdra od plynových masek a další vojenský materiál. Bylo tam toho hafo jak se říká. Měli jsme přísný zákaz cokoli z rybníku

vytahovat, než přijel pyrotechnik a zbraně odborně vytahal, odvezl a zneškodnil, než by to udělal někdo z nás a došlo by k neštěstí. Kluky to velmi lákalo, ale raději jsme se o výlov nepokoušeli. Velitel stanovil přísné tresty, pokud zjistí, že někdo z rybníku něco vytáhl. To také potvrzovalo, že jedna z únikových cest německého vojska do amerického zajetí na konci druhé světové války vedla tímto prostorem. Ustupující německé vojsko odhazovalo cestou vše, co již bylo nepoužitelné a bránilo jí v rychlejšímu ústupu. Víím, že někteří kluci si něco z rybníku tajně vytáhli, ale nikde se tím raději nechlubili.

V době, kdy jsem sloužil na Žofíně po poddůstojnické škole v letech 1960 - 1961, jsem býval dosti často vyslán do služeb jako hlídka Dozor kolem drátů na obě strany našeho přiděleného úseku. Zpět na rotu jsme se obvykle vraceli tzv. týlovou cestou. Opačný postup byl jen ve výjimečných případech. Pokud jsme byli vysláni na průzkum za dráty, procházeli jsme pod EZOH podchody, které se uzamykaly na visací zámek. Na každé straně úseku byly dva podchody. V těchto případech byl členem hlídky vždy psovod se psem. Třístěnný dráták se kontroloval dvakrát denně a to jednak brzy ráno a v pozdních odpoledních hodinách. Obě strany naše úseku, levá a pravá strana byly přibližně stejné. Stanovený postup tam a zpět byl pět hodin. Na styk se sousední rotou Pohoří vedly dvě přístupové cesty, kterými jsme chodili. Pokud to bylo kolem drátů, tak přibližně od hraničního mezníku IV/16 terén klesal dolů až k HM-IV/14, nad zaniklou osadou Skelná Huť až do míst, kde dříve stávala osada Stříbrná Huť. Vrata přes EZOH byly asi 50 m od styku se sousední rotou Pohoří ve směru k hraničnímu mezníku IV/14. Zde vedla cesta ke státní hranici a tuším, že navazovala na cestu do rakouského Joachimsthalu. Dnes ve Stříbrných Hutích nezůstalo téměř nic. Dole poblíž HM.IV/14 vybudovaly České lesy turistické odpočívadlo, kde je možno po cestě se občerstvit z vlastních zdrojů. Pokud bude někdo hledat zbytky sutin zaniklé osady Stříbrné Hutě či Skelné Hutě, doporučuji se vypravit do těchto míst brzy na jaře, kdy sleze poslední sníh, tráva je ještě stará a polehlá. Za doby mé služby zde bylo zcela znatelné sklepení, základy budov, rozhrnuté zdivo a někde ještě a to ve výjimečných případech stála do půl oken boční stěna domku. U některých zahrádek byly stopy oplocení, rostly tam trvalky a na podzim jsme z bývalých zahrad trhali žlutá jablka. Když jsem se do těchto míst vypravil po dlouhém čase v r. 2016, situace byla již zcela jiná. Žádné ruiny již tam nebyly. Od toho uvozují, že v polovině 60. let proběhla druhá etapa terénních úprav a údolí bylo těžkou technikou ženistů zkulturnováno. Pokud by někdo brzy na jaře, jak jsem radil, údolí důkladněji prolezl, určitě by něco objevil. Ve svahu, kde dříve bývala Skelná Huť, jsem objevil starou karoserii od autobusu, která se nedala přehlédnout. Bylo to k pousmání, autobus dojel a už neodjel a zub času jej pomalu likviduje.

Tak těmito vzpomínkami jsem trochu přispěl, jak se říká do mlýna. Mohlo by se také napsat více, ale je to již dlouhá doba, kdy jsem na Žofíně sloužil. Možná, že postupem času bych si vzpomněl na další příhody. Pobyt na záměčku nebyl pro nás vojáky základní služby až tak idylický. Navíc pro laiky a neznalé. Nebylo vždy jasno a slunečno. Mnohdy pršelo nebo mrzlo, až praštělo a o tom se nám dnes ani nezdá. Přesto všechno objektivně nutno přiznat, že mezi námi vojáky vznikaly pěkné kamarádské vztahy a vzpomínky na vojenskou službu v tomto krásném prostředí Novohradských hor plné sparkaté zvěře, stále v nás přetrvávají. Stopy podzimní jelení říje, rozrytá zem parohy byly patrné zejména v oblasti Jeleňáku nebo na Jitronické louce, nedaleko Huťského rybníka. Absolvovat večerní a při jasné obloze i noční hlídku v tomto prostoru, býval silný zážitek, který nesmazatelně zůstává trvale v paměti do dnešních dnů.

Vladimír Janál ze Zlína

Vzpomínka pamětníka sloužícího na Žofíně v r. 1972-1974:

Je to již delší doba, kdy jsem sloužil na pohraniční rotě Žofín, ale při pohledu na mapu si pomalu začínám vzpomínat na služby, stanoviště hlídek a další. Bylo několik stanovišť, které se sloužily nepřetržitě a některé jen dle potřeby např. při zesílené ochraně státních hranic. Tak první stanoviště, na které jsem si vzpomněl, bylo na křižovatce cest v Černém Údolí ze směru od Benešova nad Černou směrem na Pohorskou Ves a do Černého Údolí. Sloužilo se jako jednočlenná hlídka a při zaučování byla dvoučlenná, kdy starší zaučoval nového pohraničníka, jak se mají správně stavět auta, jejich kontrola a v případě nejasností volat pojítkem na rotu operačnímu důstojníkovi.

Druhé stanoviště zvané Mlýňák u Mlýnského rybníku bylo na okraji lesa, kde byl posed a později zde byla postavena kovová pozorovatelná. Kousek za hrází byl styk se sousední pohraniční rotou Šejby. Ve dne sloužila jednočlenná pozorovací hlídka a v noci byla dvoučlenná u drátů- psovod se psem a velitel hlídky.

Třetí stanoviště bylo Jeleňák na Jelením vrchu, kde se sloužilo 12 hodin. Byl tam dřevěný posed a vedle něj byl piket. Hlídka byla trojčlenná- velitel hlídky, psovod se psem a člen hlídky. Jeden vždy byl na pozorovatelně, druhý u drátů a třetí odpočíval v piketu. V zimním období se staral o topení v malých kamínkách.

Čtvrté stanoviště bylo Myslivna, kde byla pozorovatelná, které se říkalo špak, myslím, že tam byl také piket, ale to už si nevybavuji. Sloužilo se tam jen ve dne jako pozorovací hlídka dle potřeby.

Páté stanoviště bylo Huťák u Huťského rybníku na křižovatce z Žofína směrem na Pohoří a Pohorskou Ves. Hlídky tam byly dvoučlenné- velitel hlídky a psovod se psem. Sloužilo se nepřetržitě 12 hodin.

Šesté stanoviště bylo pohyblivé a to kontrola drátěného zátarasu a kontrolního orného pole. Hlídka byla dvoučlenná a sloužily ráno před svítáním a večer před zatměním. Jedna hlídka kontrolovala levou stranu a druhá hlídka pravou stranu, večer se vyměnily. Levá šla podél drátů směrem na Mlýňák na styk s rotou Šejby, kde zahlásila na rotu stav kontroly a pokračovala zpět na rotu lesním průzkumem. Pravá strana šla podél drátů do Stříbrných Hutí, kde byl uprostřed údolí styk s rotou Pohoří a zpátky lesním masívem průzkumem na rotu.

Dále po delší době jsem si vzpomněl, že ještě jedno stanoviště bylo mezi Černým Údolím a Mlýňákem u silnice, kde byl posed a vedle něj maringotka. Tuším, že se to tam jmenovalo Filipínka. V zimě se ještě chodily lyžnice, což byl průzkum před dráty víc do vnitrozemí. Na rotě jsem sloužil jako psovod. Tu si vzpomínám na jednu ze svých prvních služeb, kdy jsem s psovodem voj. Hryzem a jeho psem prováděl kontrolu drátěného zátarasu a orného pole. Když jsme vylezli podél drátů na kopec a chtěli na rotu zahlásit jejich kontrolu, tak jsem se otočil a vidím na drátech chlapa, asi tak 200 metrů od nás. Zvolal jsem STÚJ a a vystřelil do vzduchu varovnou dávku. Po výstřelech se fena psovoda na mě vrhla a silně mě kousla do pravého lýtka. Na rotu jsem nahlásil narušení a byl vyhlášen pohraniční poplach. Při pronásledování jsem musel překonat silnou bolest. Chlapa jsme za chvíli doběhli a na pařezu seděl staršina roty Štefan Lichvár a velmi se smál, že nás dostal. Rychle jsem pojítkem volal na rotu, že to byla aktivizace a poplach byl na poslední chvíli zrušen. Pro staršinu to byla legrace, ale my jsme byli dosti rozrušení. Na rotě velitel roty Bubák- Rychecký staršinovi dosti vynadal, že to byla jeho blbost a měl štěstí, že hlídka nestřílela přímo na něj. Od té doby jsem při kontrole drátů dával velký pozor. Bylo to přímo na štědrý den, kdy po slavnosti štedrovečerní večeři jsme se pomalu chystali k spánku a tu byl vyhlášen pohraniční poplach. Rychle do maskáčů a vyrazili jsme ven do terénu. Po pronásledování narušitele byl zadržen občan NDR, bývalý policista.

Náš velitel roty major Rychecký, kterému se říkalo Bubák, byl někdy dosti vulgární, nevybíral si vhodná slova. Ráno, když přišel na rotu, bydlel se svou rodinou ve finském domku nad rotou, tak jeho první slova bývala: „Co je to tady za bordel?“ Seřval, koho potkal, a když se uklidnil, tak zalezl do své kanceláře a byl klid. Nepamatuji si, že by někoho nechal zavřít. Seřval, uděloval tresty ve formě úklidu jak na rotě, tak i kolem roty. Byl to starý hraničář, dost si toho prošel.

Další funkcionář Žofína na kterého se nezapomíná byl Štefan Lichvár, který vykonával funkci staršiny roty. Říkali jsme mu Čočkin. Vojáci jej měli rádi pro jeho přístup. Byl přátelský, ale i přísný, což se týkalo ochrany státních hranic. Když jsem byl už v civilu, tak několikrát jsem zajel do Černého Údolí navštívit Štefana. V roce 1977 jsem se oženil a vzal si ženu z tehdejší NDR, kde jsem se za ní odstěhoval. V roce 1978 jsem s kamarádem Frantou Korandou vyrazil navštívit kamarády v Žofíně. Již v Černém Údolím na křižovatce jsme byli stavěni hlídkou, která nás stavěla a kontrolovala. Já jsem měl tehdy ještě manželku s německým pasem a měl vystěhovalecký pas. Franta měl občanku. Bubák, když se to dověděl, tak chtěl vyhlásit pohraniční poplach. Přijel za námi Štefan a jeli jsme z Černého Údolí směrem na Huťský rybník, kde jsme se vyfotili a po rozloučení jsme jeli zpět směrem na Hojnou Vodu a do Písku, kde Franta bydlel. Ještě v roce 1975 jsem vyrazil s Břeťou Bendou na motorce na Žofín. Rota už byla přestěhována do Černého Údolí. Břeťa chtěl vidět svoji smečku psů. Byl psovodem. Když psovod vyzvedl feny z kotce a viděly Břeťu, tak psovoda nechaly být a utíkaly k Břeťovi a vítaly jej. Bylo to velmi dojemné a oba jsme měli slzy v očích. Kdo tohle nezažil, neví co to je. Na rotě jsme dostali oběd a byli vřele přivítáni. Poté jsme odjeli.

Na Žofín a kouzelnou přírodu Novohradských hor stále vzpomínám, rád bych tam zase zajel zavzpomínat, ale zdraví už mi to nedovolí. Po návratu z vojny jsem si načrtl pár kreseb ze služeb. Tehdy se kreslit a zvláště fotit nesmělo. U koho se něco našlo, co souviselo s ochranou státních hranic, tak měl průser a byl vyšetřován. Tímto jsem trochu přispěl vzpomínkami. Možná, že bych si i časem na něco více vzpomněl, ale paměť už taky není, co bývala.

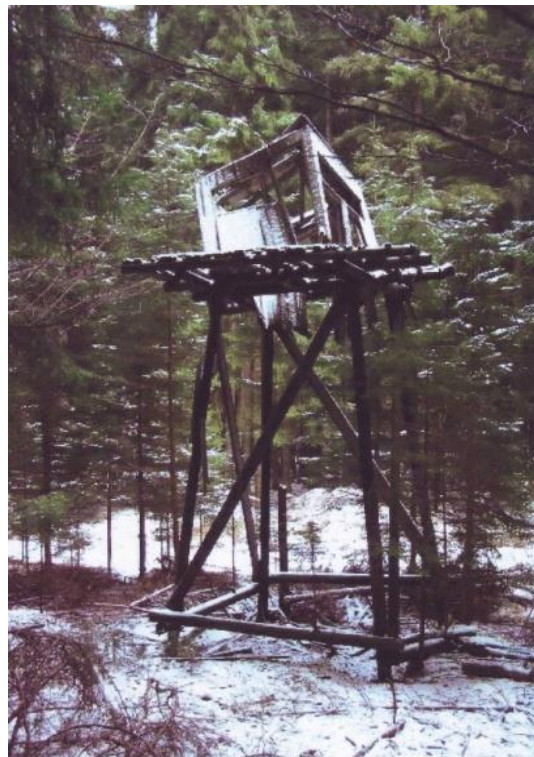
Hraničář roty Žofín Josef Porebski rok služby 1972- 1974

Vzpomínka pohraničnicka:

Ubytování na starém loveckém záměčku na Žofíně s námi sdíleli hláskari PVOS. Ač patřili pod armádu ČSSR, byli na rotě podřízeni veliteli pohraniční roty mjr. Rycheckému. Byl známý tím, že je neměl moc v lásce, protože věděl, že službě moc nedali a to bylo pro něj jako červený hadr na býka. přišel na rotu nový hláskář, takový malý Brňák, trochu při těle, ale hlavně jak jsme později poznali, takový brouk Pytlík, všechno znal, vše uměl a všude byl dvakrát. Po příchodu hledal velitele roty, aby mu zahlásil příchod. Dozorčí měl zrovna hodně práce s vybavováním hlídky do služby, a tak jej poslal nahoru do patra ke kanceláři velitele roty. Dveře do této místnosti byly těžké, masivní dvoukřídlé, tři metry vysoké. Milý hláskář zaklepal, ale nic se neozývalo. Okolo šel do služby jeden mazák, známý šprýmař a ten mu řekl, že velitel je trochu nahluchlý, že musí pořádně zabouchat a rychle zmizel dolů. Náš všeználek jej poslechl a pořádně zabouchal na dveře vší silou. Netrvaly snad ani tři vteřiny, masivní dveře se rozletěly a vylítl Bubák, tak jsme říkali veliteli roty pro jeho strašení. Vtáhl milého hláskáře, zavřel dveře a podal si jej s veškerou averzí. Hláskář se bránil, že mu to poradil nějaký pohraničnick, který šel kolem. Bubák se trochu uklidnil, protože žerty mazáků dobře znal. Hláskář už byl u velitele zapsán. Druhý den měl hláskáře někdo zavést úsekem na hlásku, která byla na Jelením Hřbetu. Byla to větší pozorovatelná a sloužila k pozorování vzdušného a pozemního prostoru. Na stanovišti také sloužila naše předsunutá poplachovka, která měla za úkol prověřovat signály na drátech. Byl zde piket. Stanoviště bylo od roty vzdáleno asi 6 km a šlo se stále do kopce až do skoro 1 000 metrů nad mořem, místo zvané kota-938. Velitel se zrovna chystal na prověrku hlídky na Jeleňáku, a tak, že jej vezme sebou. Dozorčí roty milému hláskari při výdeji zbraně sdělil: „... ne, abys našeho velitele honil, on má

dřevěnou nohu.“ Velitel totiž po nějakém zranění trochu kulhal, ale jako starý horal a myslivec běhal po horách jako kamzík. A tak tato nesourodá dvojice vyrazila do terénu na Jeleňák. Horal, myslivec a tak trochu obézní vojáček. Starý mydlil do kopce, jak byl zvyklý a za ním se trmácel milý hláškař. Když došli nahoru k piketu, velitel provedl prověrku hlídky a hláškař, celý zpocený, že mohl ždímat uniformu a plival téměř krev, po vydechnutí povídá veliteli: „Soudruhu majore, na to, že máte dřevěnou nohu, tak chodíte velmi dobře.“ Tu už vyprskla hlídka na piketu dokonce se i smál velitel roty, kterého skoro nikdo neviděl se smát.

*Libor Wszolek-rok služby 1973-1975 Žofín-Černé Údolí
Torzo pozorovatelny na Jelením vrchu rok 1996-archiv jc*

Rok 1974:

V tomto roce došlo k velkým změnám na pohraniční rotě. Bylo zadrženo 5 narušitelů státních hranic, z toho jeden občan NDR a 4 mladíci z nedalekého Benešova nad Černou, kteří vyrazili za dobrodružstvím přes hranice, kdy si mylně domnívali, že se dostanou do Kanady, kde budou chovat dobytek a těžit zlato. Zadržení byli v součinnosti s hlídkou sousední pohraniční roty Šejby v prostoru Mlýnského rybníku.

Nepříjemnou událostí se stal 24. duben, kdy v 15:04 hod. došlo ke zkratu na úseku L-4, který prověřovala hlídka ze stanoviště 938, kdy zjistila, že na konci úseku je přes kontrolní orný pás přehozený vršek smrku a jsou znatelné dvě stopy. Psovod na stopy nasadil služebního psa a postupovali k státním hranicím. V houštinách pes stopu ztratil, terén je tam velmi podmáčený a než jí našel, bylo již pozdě.

Dne 1. září odchází velitel roty mjr. Rychecký na prapor do Kaplice a na jeho místo je ustanoven por. Štědrý mladší. Mjr. Rychecký na pohraniční rotě Žofín velel 10 let.

Dne 6. listopadu přišla dlouho očekávaná událost, stěhování do nového objektu do Černého Údolí, kde byly zcela jiné podmínky než v těsném Žofíně. Prostory nejen pro ubytování byly podstatně větší a pohraničníci byli spokojeni, alespoň tak se uvádí v kronice roty.

Demarkace.

Demarkace státní hranice představuje přesné vytyčení státních hranic v terénu, které zpravidla provádí dvoustranná (výjimečně i vícestranná) demarkační komise států, o jejichž hranice se jedná.

Příručka pro pohraničníky str. 44

Jít demarkaci SH v žargonu pohraničníků znamená, provádět fyzickou kontrolu vyznačení průběhu státní hranice. Hlídka kontroluje, zda jsou všechny hraniční znaky neporušeny a nacházejí se na svém místě. Kontroluje také stav hraničního pruhu, jeho neporušenost, údržbu a přehlednost.

Demarkace pohraniční roty Žofín je dosti náročná a projít některé její části lze jen za holomrazu, kdy je pevný povrch. Terén na některých místech je značně podmáčen a vyžaduje pevnou obuv či spíše gumáky a i ty v některých místech nejsou moc platné. Není problém zapadnout do bažiny po kolena, o čemž jsem se osobně letos začátkem září přesvědčil. Hold musí se trochu sejít z chodníčku a o kus dál se navrátit. Demarkace začíná na Stříbrných Hutích u mostku do rakouského Joachimsthalu, pod kterým protéká potůček Popelnice a o kousek dál se vlévá do Lužnice. Ta pramení v Rakousku, asi 2 km od Pohoří. U HM IV/6, k nám přitéká. Zprvu je to jen takový malý potůček, který se později plní svými přítoky. Po proudu protéká Kapelníkovým rybníkem (Kapelung) a dál teče podél cesty a bývalé trasy DZ do Stříbrných Hutí. Od HM IV/14 demarkace probíhá hraničním potůčkem a asi po 200 metrech se do něj z vnitrozemí vlévá potok Popelnice. Průběh demarkace je v tomto prostoru dosti obtížné projít, protože terén je zde dosti podmáčen a zarostlý dřevinami. Kousek od demarkace vede stará lesní cesta, která se u HM IV/16 k němu kousek přibližuje. U něj se nachází starý historický hraniční mezník z roku 1754. Dál demarkace probíhá rovným směrem, kdy jdeme kopcovitým terénem, jednou nahoru a poté opět scházíme dolů. Taky zde na několika místech je třeba procházet dosti obezřetně, protože z rakouské strany k nám protékají malé toky, prameníci kousek za hranicí a vytvářejí bažiny s mokřinami. Od HM IV/20 se průběh demarkace začíná různě klikatit v nepatrných odchylkách. U HM IV/22 k nám z Rakouska přitéká říčka Černá, která protéká rybníkem Zlatá Ktiš do vnitrozemí a u Žofína se do ní vlévají Tisový a Huťský potok. U Blanska u Kaplice se Černá vlévá do Malše. U HM IV/22 je prostor, kde se za slunečného počasí vyhřívají zmijs a je třeba tudy procházet velmi opatrně. Od HM IV/22 jdeme kousek do kopce a přicházíme k HM IV/23. Tudy vede cesta do Rakouského Schwarrzauerhofu, malé osady či spíš samoty. Dál probíhá demarkace do kopce na některých místech podmáčeným terénem a bažinami. Lepší je jít kousek opodál, než zapadnout do bažiny. Zde se nachází starý historický hraniční mezník jako u HM IV/16 z roku 1754. U HM IV/26, kdy jsme na vrcholu terénu a dál jdeme již jen s kopce. Přes hranici u HM IV/26 tudy vedly v minulosti dva převaděčské kanály a to Vatikánský nebo také farářský, který začínal za Černým Údolím a vedl nahoru do kopce na Točník a kousek od něj dál pokračoval podél lesní cesty ke křižovatce cest, kde se napojoval Polský kanál začínající u Starého Holandu, který také vedl do kopce k Točníku na křižovatku cest. Poté obě trasy kanálu pokračovaly k HM IV/26 a dál do vnitrozemí Rakouska. Dnes, kdy příroda v tomto prostoru se dosti změnila, měl by převaděč těžkou práci vést lidi přes hranice v noci, jak tomu bývalo, s úspěchem bez zadržení. Co je zajímavé, že při zadržení některých narušitelů se našly docela podrobné plány trasy přes hranice v tomto směru. Jdeme dál s kopce a terén je dobrý, není zde žádný tok z Rakouska, ani bažiny. U HM IV/27 vede Tetřeví lesní cesta dál do Rakouska. Cesta je v současnosti zabezpečena kovovými zábranami české policie proti nelegálnímu průjezdu vozidel. Cesta vede do Rakouského Hirschenwiesu. Kousek dolů přicházíme k HM IV/28, který je stykový hraniční mezník mezi rotami Žofínem a Šejbami. Terén v několika místech je značně podmáčen. Průsekem lesa, který je již zarostlý se dostaneme na Mlýnskou cestu a po ní dojdeme k Mlýnskému rybníku. Jak jsem se zmínil na začátku. Příroda je zde krásná a procházka po státní hranici nabídne nezapomenutelný zážitek.

Úsek státní hranice rPS Žofín je zajímavý tím, že jsou zde historické hraniční kameny a nelézají se zde i hraniční mezníky vytesané do rostlého kamene. Foto Petr Jindřich a Luděk Kozlovský.

Velení roty Žofín:

1951- por. Jan Štědrý st.

1952-ppor. Lubomír Spáčil

1954-npor. František Šibra

1957-npor. Janeček

1958-npor. Jan Dorotovič

1959-npor. Janeček v červnu jej vystřídal npor. Stanislav Šefraný

1964-kpt. František Rychecký až do 1.9.1974, kdy jej vystřídal por. Jan Štědrý ml.

Kpt. František Rychecký byl nejdéle ve velení roty Žofín -10.let. Mezi pohraničníky měl přezdívku Bubák, pro jeho strašení a taky mu funkcionáři na praporu a z jiných blízkých rot říkali Buquoy, kdy velel na loveckém záměčku rodu Buquoyů.

Zdroj- z kroniky pohraniční roty, něco málo doplněno z denních hlášení archívu bezpečnostních složek z Kanic u Brna a taky od samotných pamětníků.

Tlak narušitelů pohraniční roty Žofín:

1951-6. osob zadrženo a 5. osob uskutečnilo proryv státní hranice bez zadržení

1952-3.osoby zadrženy a 4. osoby uskutečnily proryv státní hranice

1953-6. osob zadrženo a 2. osoby uskutečnily proryv

1954-2 .osoby zadrženy a 1. osoba uskutečnila proryv

1955-1. osoba zadržena a bez proryvu

1956-1. osoba zadržena a bez proryvu

1957-2. osoby zadrženy a bez proryvu

1958-1. osoba zadržena a 1. osoba uskutečnila proryv

1959-1. osoba zadržena a 1. osoba uskutečnila proryv

1960-1. osoba zadržena a 1. osoba uskutečnila proryv

1961-2. osoby zadrženy a bez proryvu

1962-2. osoby zadrženy a bez proryvu

1963-4. osoby zadrženy a bez proryvu

1964-2. osoby zadrženy a bez proryvu

1965-1. osoba zadržena a bez proryvu

1966- žádná osoba nezadržena a 1. osoba uskutečnila proryv

1967- 6. osob zadrženo a bez proryvu

1968- 5. osob zadrženo a 1. osoba uskutečnila proryv

1969-5. osob zadrženo a 2. osoby uskutečnily proryv

1970- 4. osoby zadrženy a 1. osoba uskutečnila proryv

1971- 3. osoby zadrženy a bez proryvu

1972- 9. osob zadrženo a bez proryvu

1973- 2. osoby zadrženy a bez proryvu

1974- 5. osob zadrženo a 2. osoby uskutečnily proryv

Zdroj: částečně archiv bezpečnostních složek z denních hlášení a mimořádných událostí v Kanicích u Brna a ze soukromého archivu bývalého funkcionáře pohraniční rot.

Zajímavosti z okolí Žofína:

Rybník Zlatá Ktiš

Asi jedno z nejkrásnějších míst Novohradských hor. Novohradské hory měly velkou zásobu dřeva, které se kácelo a splavovalo po říčce Černá dál do vnitrozemí. K lepšímu splavení bylo potřeba velkého průtoku vody, a tak v roce 1789 byla postavena klauza- vodní nádrž určená k zásobě vody. Když na jaře sníh roztál, nádrž se naplnila nashromážděnou vodou a u březích bylo od zimy nachystáno dřevo v podobě metrových kulatin. Při pomalém vypuštění vody z nádrže se polena házela do vody a dřevo se splavovalo do vnitrozemí. V minulosti tam v blízkém okolí stávalo 11. Dřevěných domů, kde pobývali lesní dělníci, kteří v zimě těžili dřevo a na jaře jej splavovali. Stával zde taky hostinec, který přetrval až do konce druhé světové války. Po ní následoval odsun německých obyvatel a chvilkové dosídlení do roku 1951, kdy okolí Ktiše spadlo do hraničního pásma, mělo za následek její vylidnění. Domy byly v polovině 50. let zbourány a místo osiřelo. Po změně režimu se stalo vyhledávanou lokalitou pro turisty, zvláště v létě na koupání.

Stříbrné Hutě

Další jedno z kouzelných míst Novohradských hor. Osada s přesným vznikem se těžko dá určit, ale víme, že roku 1782 tam zřídil sklárnu Josef Meyer, kde se vyrábělo jedno z nejkvalitnějších křišťálových skel. Další specializací byla výroba rubínového skla, které se vyváželo po celé Evropě. Po neshodách s vrchností sklář Mayer spolu se svými pomocníky opouští Novohradské hory a stěhuje se do Vimperku, kde pokračuje ve výrobě křišťálového skla. 17.8.1881 dochází k uzavření sklárny a pec nadobro vyhasla. V místě stával hostinec s výčepem piva a bylo zde také možno přespat. Po zrušení sklárny se místo sklářů nastěhovali lesní dělníci. V roce 1910, kdy bylo sčítání domů a lidu, žilo v 17. domech 110. Německých obyvatel a 10. Čechů. Byla zde také škola od roku 1806 až do odsunu německých obyvatel v roce 1946. Stávala zde taky budova Finanční stráže až do roku 1948, kdy došlo k její zrušení. Vedle ní stávala malá kaplička, kam se chodili věřící modlit. Po odsunu byla snaha místo znovu oživit novými obyvateli, ale se vznikem Hraničního pásma se osada vylidnila. Po roce 1956 se domy začaly postupně bourat, vhodný stavební materiál si zájemci odvezli a zbytek domů byl srovnán se zemí. Na jaře, když roztaje sníh, je možno na některých místech najít základy některých domů. Dnes u cesty od Pohoří stojí odpočívadlo pro turisty se střechem a lavičkami pro odpočinek a tam nahoře v kopci, kde v minulosti stával Herrenhaus-Pánský dům s lesovnou, dnes stojí chalupa k rekreaci.

Jitronice

Zaniklá sklářská osada, kde na louce se nachází zbytek sklářské pece, pod přístřeškem. Kousek opodál je možno po tání sněhu na jaře najít zbytky ruin několika domků, než to na jaře zakryje bujará vegetace. Kolem dokola je snad nejkrásnější louka Novohradských hor.

Tesárna

Původně zde stávala větší kůlna, která je také uvedena na mapách. Sloužila holandským dělníkům k hrubému opracování kmenů pokácených stromů, nejčastěji smrků. Od toho se odvozuje její název. Ty se pak odvažely k většímu vodnímu toku a dál se splavovaly vodní cestou až do Hamburku a dál do Holandska k zpracování na lodě. Dřevo zde bylo velmi kvalitní a byl o ně zájem. Dnes Tesárna slouží po přestavbě k rekreaci soukromého majitele.

Kousek od Tesárny u křižovatky cest u křížku, kousek napravo od cesty do Stříbrných Hutí, asi 5 metrů, se v lesním porostu nacházejí ruiny základ staré lovecké chaty, která patřila hraběcímu rodu Buquoyů a spadala pod lovecký zámek na Žofíně. Chata sloužila lovcům k odpočinku nebo také někdy k přespaní. Chata vyhořela začátkem 50. Let.

Žofínský prales

Ten nechal založit 28.8.1838 hrabě Georg Franz Buquoy a na jeho příkaz zde byl vyčleněn prostor o výměře 58,7 ha a později rozšířen na 97,7 ha. Hlavní porostem jsou zde smrky, jedle, buky a javory. Prales byl po roce 1945 zestátněn a byla zde vyhlášena rezervace s přísnou ochranou. Za dob časů PS nebyl prales nikdy oplocen, do roku 1978 byl v Hraničním pásmu a po roce 1978, kdy byla postavena nová trasa signální stěny dál do vnitrozemí, byl prakticky na úrovni bývalého Hraničního pásma, to již byl za drátama. Za dobu mé služby 1973-1975 se přes prales normálně chodilo vyznačeným chodníkem. Pamatuji taky královnu jedle, už si nepamatuji její výšku, ale byla prý nejvyšší v ČSSR. Tuším, že v roce 1974 vršek ustřelil blesk a ten v zimě padl pod tíhou sněhu a s ním celá jedle. Dole byla dutá a vešlo se do ní pět chlapů. Prales byl oplocen až v roce 1990 a dovnitř se mohlo jen s předem objednaným průvodcem z lesní správy. Asi před pěti roky jsem procházel kolem pralesa a vzpomínal na službu. Plot byl pobourán a v dosti havarijním stavu. Kontakt na průvodce nikde nebyl, a tak jsem do něj kousek vkročil. Po chodníčku, kterým jsme ve službě procházeli, nebylo již žádné stopy. Za ty roky zarostl. Prales byl dosti nepropustný, jako skoro každý prales. Nové oplocení se začalo stavět v roce 2023 a bylo dokončeno v letošním roce. Peníze na oplocení dala Evropská unie. Prohlídku pralesa je možné v současné době jen za přítomnosti domluveného průvodce, přesto se najde několik dobrodruhů, kteří tajně plot přelezou a poznávají nepoznané. Ne všichni se chovají ohleduplně a občas se najde nějaký ten odpaděk, který by měl po použití potravin zůstat v kapse nebo v batohu.

V Žofínském pralese stávala královna jedle, která dosahovala výšky 51 m a obvod kmene měla 553 cm. V lednu vlivem silné vichřice spadla a její stáří bylo 430 let. Byl to velmi obdivuhodný strom.

Z knihy Václava Vochozky Novohradsko-stopý lidí, která vyšla v roce 2018

Těmito zajímavostmi, končí pohraniční rota Žofín, na které jsme pracovali poměrně dlouhou dobu, nashromážděné materiály se musely nejdříve trochu protřídit, vypustit ty, kde jsme tápali a poté to nějakým rozumným způsobem dát dohromady.

Zdroje jsme převážně čerpali z kroniky pohraniční roty, některé události byly doplněny z archívu bezpečnostních složek z Kanic, a v neposlední řadě pomohli pamětníci, kteří na pohraniční rotě Žofín

sloužili a to jak vojáci základní služby, tak i někteří funkcionáři roty. Bohužel paměti velitele roty mjr. Rycheckého se již nepodařilo dodat, protože již není mezi námi. Zemřel v roce 1998. Možná, kdyby ještě žil, tak by určitě s námi vyběhl za použití ostřejších slov a možná, že kdyby měl zrovna dobrou náladu, tak by zavzpomínal a začal vyprávět. Jeho vzpomínky na život a příběhy na pohraničních rotách, kde sloužil, ze Starého Města pod Landštejnem a hlavně ze Žofína by určitě vydaly alespoň na jednu knihu.

Práce na Žofínu je hotová a pomalu dáváme dohromady materiály k pokračování Žofína, kdy se pohraničníci přestěhovali do Černého Údolí. To už bude další zpravodaj. Pokud někdo by chtěl přispět vzpomínkami a materiály k této pohraniční rotě, velmi to uvítáme.

Luděk Kozlovský

Redakce AVH:

Luděk Kozlovský voj. v.z. mail: kilianzlipoltova@email.cz

Antonín Novotný mjr. v.v.

JUDr. Jiří Císař mjr. v.v. mail: zeleny.kamen@seznam.cz

Foto titulní stránky Petr Jindra-cesta ze Stříbrných Hutí do Skleněných Hutí a dále do Žofína.

Všechna čísla časopisu AVH-archivy a vzpomínky hraničářů naleznete na www.vojensko.cz v rubrice: **Různé, sekce: Knihy, časopisy, povídky**. Časopis je šířen pouze elektronickou cestou. Vydávají veteráni pohraniční služby.

Zbytky opěrné zdi z žofínského zámku. Foto L. Kozlovský září 2024

